

ผลของกิจกรรมดนตรีที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน
วัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
นภาพร พักมี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา
พฤษภาคม 2552

ผลของกิจกรรมดนตรีที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
นภาพร พักมี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา

พฤษภาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลของกิจกรรมดนตรีที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
นภาพร พักมี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา

พฤษภาคม 2552

นภาพร พักมี. (2552). ผลของกิจกรรมดนตรีที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของ
นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย
กรุงเทพมหานคร. สาร นิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : รองศาสตราจารย์
ดร.พาสณา จุฬรัตน์.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของกิจกรรมดนตรีที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทาง
ศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย
กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีความคิด
สร้างสรรค์ทางศิลปะน้อย จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร แล้วสุ่มอย่าง
ง่ายอีกครั้งหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองได้รับการใช้กิจกรรม
ดนตรี ส่วนกลุ่มควบคุม ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ
แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบค่าที

ผลการศึกษา พบว่า

1. นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี อย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเพิ่มขึ้นหลังจากไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะมากกว่านักเรียนที่
ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE EFFECT OF MUSIC ACTIVITIES ON ART CREATIVITY
OF PRATHOMSUKSA V STUDENTS OF WATYANGSUTTHARAM SCHOOL IN
BANGKOKNOI DISTRICT , BANGKOK

AN ABSTRACT
BY
NAPAPORN FAKMEE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master of Education Degree in
Educational Psychology at Srinakharinwirot University

May 2009

Napaporn Fakmee.(2009).**The effect of Music Activities on Art Creativity of
hathomsuksa V Students of Watyangsuttharam School in Bangkoknoi District ,
Bangkok.**Master'sProject,M.Ed. (Educational Psychology). Bangkok :
Srinakharinwirot University Project Advisor : Asst. Prof. Dr. Pasana Chularut.

The purpost of this experimental research was to study the effect of music activities on art creativity of prathomsuksa V of Watyangsuttharam School in Bangkoknoi District, Bangkok in academic year 2008 . The 30 sample were randomly sampling selected from population whose art creativity were low. Then they were randomly divided into two groups ; experimental group and control group , each group was consisted of 15 students. The experimental group was exposed to music activities experience training program while the control group was not. The research instrument was a test for art creativity. The data was analyzed by t – test.

The results were as follows :

1. The art creativity of the students were exposed to music activities training program got significantly increased than before the experiment at .01 level.
2. The art creativity of the students were not exposed to music activities training program got significantly increased than before the experiment at .01 level.
3. The art creativity of the students were exposed to music activities training program got significantly higher than the others that were not exposed to music activities training program at .01 level.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง ผลของกิจกรรมดนตรีที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ของ นภาพร
พักมี ฉบับนี้แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พาสนา จุรัตน์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์ เวชณี กรีทอง)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ เวชณี กรีทอง)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ศาสตราจารย์ ดร. พาสนา จุรัตน์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)
วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2552

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้เนื่องด้วยความกรุณาอย่างยิ่ง จากรองศาสตราจารย์ ดร. พาสณา จุลรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ เวชณี กรีทอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบสอบสารนิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่า เพื่อให้คำแนะนำ คำปรึกษา ให้กำลังใจและข้อเสนอแนะในการทำสารนิพนธ์ พร้อมทั้งพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาที่ได้อบรมสั่งสอนให้วิชาความรู้ ซึ่งเป็นประโยชน์จนทำสารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ เวชณี กรีทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรหมธิดา พลอยล้อมแสง อาจารย์อภิเชต พันธุ์จินดานนท์ และอาจารย์อรพรรณ ศิววรรณ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะ อันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีความเที่ยงตรงในการวัดยิ่งขึ้น

ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารโรงเรียนวัดยางสุทธาราม คณะครูและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ให้ความกรุณาผู้วิจัยในการดำเนินการทดลอง

ขอขอบคุณญาติพี่น้องทุกคน รวมทั้งเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ที่คอยให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัว ผู้ให้กำลังใจ กำลังทรัพย์และสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาของผู้วิจัยอย่างดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์อันพึงได้รับจากปริญญาบัตรฉบับนี้ผู้วิจัยขอน้อมรำลึก และบูชาพระคุณแต่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ ที่ได้ให้ความรู้ และให้การอบรมสั่งสอนแก่ผู้วิจัยตลอดมา

นภาพร พักมี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมดนตรี.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมดนตรี.....	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมดนตรี.....	16
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ.....	18
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ.....	32
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย.....	33
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	35
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	35
วิธีการสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า.....	35
ลักษณะแบบทดสอบ.....	37
แบบแผนการทดลอง.....	44
การดำเนินการทดลอง.....	45
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	51
ความมุ่งหมาย สมมติฐาน ขอบเขตของการวิจัย.....	51
สรุปการศึกษาวิจัย.....	53
อภิปรายผล.....	53
ข้อเสนอแนะ.....	55
บรรณานุกรม.....	57
ภาคผนวก.....	60
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	106

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงแบบแผนการทดลอง Randomized Control Group Pretest – Posttest Design.....	44
2 แสดงการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มทดลองก่อน และหลังได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม.....	48
3 แสดงการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มควบคุมก่อน และหลังไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม...	49
4 แสดงการเปรียบเทียบผลต่างของความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ในกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มควบคุม ที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม.....	50
5 แสดงคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มทดลองที่ ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม.....	98
6 แสดงคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มควบคุม ที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม.....	99
7 แสดงผลต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะด้านความคิดริเริ่มของนักเรียนประถม ศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง.....	100
8 แสดงผลต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะด้านละเอียดลออของนักเรียนประถม ศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง.....	101
9 แสดงผลต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะรวมทั้ง 2 ด้าน ของนักเรียนประถม ศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง.....	102
10 แสดงผลต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะด้านความคิดริเริ่มของนักเรียนประถม ศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง.....	103
11 แสดงผลต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะด้านละเอียดลออของนักเรียนประถม ศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง.....	104
12 แสดงผลต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะรวมทั้ง 2 ด้าน ของนักเรียนประถม ศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง.....	105

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา การพัฒนาประเทศจะดำเนินไปได้ด้วยดีนั้นย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศเป็นสำคัญ ฉะนั้นการพัฒนาคุณภาพของประชากรจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาประเทศ การศึกษามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของประชากรดังพระบรมราโชวาทตอนหนึ่ง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่ครูใหญ่และนักเรียน ณ ตำหนักจิตรลดารโหฐาน ความว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรที่มีคุณภาพจำเป็นต้องมีลักษณะประการหนึ่งคือมีความคิดสร้างสรรค์ (กรมวิชาการ 2535 : 1) แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ได้เน้นถึงการศึกษาพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะที่เป็นผู้ใฝ่รู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความคิดรวบยอด มีจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2544 : 24 - 25) จึงได้มีการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในระบบการศึกษามากขึ้น ดังจะเห็นในจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 มุ่งพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทยมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ เห็นคุณค่าของตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ 2544: 4)

ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งมีคุณภาพมากกว่าความสามารถด้านอื่น ๆ และเป็นปัจจัยที่จำเป็นยิ่งในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ ประเทศใดที่สามารถแสวงหา พัฒนา และดึงเอาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของประเทศชาติออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากเท่าใด ก็ยังมีโอกาสพัฒนาและเจริญก้าวหน้าได้มากเท่านั้น ด้วยการเน้นถึงคุณภาพที่สำคัญด้านความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ได้มีการศึกษาค้นคว้าความเชื่อและแนวคิดในเรื่องความคิดสร้างสรรค์กันมาก ดังที่เกล (อารี พันธุ์มณี 2543 : 1 – 2 ; อ้างอิงจาก Gale. 1961) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน และสามารถส่งเสริมคุณลักษณะนี้ ให้พัฒนาสูงขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ และทอแรนซ์ (อารี พันธุ์มณี 2543 :1 ;อ้างอิงจาก Torrance. 1965) สนับสนุนว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน ฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติที่ถูกต้อง และการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัยได้เท่าใด ก็ยังเป็นผลดีมากเท่านั้น โดยเฉพาะในช่วงก่อนวัยเรียน หรือช่วง 6 ขวบแรกของชีวิตเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูง ศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กกำลังพัฒนาหากช่วงวัยนี้เด็ก

ได้รับประสบการณ์หรือกิจกรรมที่เหมาะสมและต่อเนื่องกันเป็นลำดับก็นับเป็นการเริ่มต้นที่ดี ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เยาวภา เตชะคุปต์ (วิรุณ ตั้งเจริญ 2532 :192 – 195 ; อ้างอิงมาจากเยาวภา เตชะคุปต์ 2545) เสนอว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สามารถแสดงออกได้ในหลาย ๆ แบบ เช่น ทางดนตรี การเคลื่อนไหว การแสดงละคร งานศิลปะอื่น ๆ หรือแม้แต่การแสดงออกทางภาษา เด็กสามารถแสดงออกซึ่งคุณภาพทางด้านความคิดสร้างสรรค์ของเขาให้ปรากฏเด่นชัดได้ ในงานศิลปะไม่ว่าจะเป็นศิลปะทางด้านเขียนภาพ ปั้นรูป หรือศิลปะทางด้านการแสดงและดนตรี ดังนั้น ศิลปะจึงเป็นสื่อกลางท้าทายให้เด็กแสดงออกซึ่งความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างกว้างขวาง

จากการที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนวิชาศิลปะในช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร เป็นเวลา 2 ปี ได้สังเกตพฤติกรรมนักเรียน พบว่าเมื่อครูมอบหมายงานให้ทำในวิชาศิลปะ นักเรียนส่วนใหญ่มักจะทำงานเหมือนกัน ลอกเลียนแบบผลงานของเพื่อน และชิ้นงานที่ทำขาดความละเอียด ประณีต ผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจปัญหาเบื้องต้น โดยการมอบหมายให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร จำนวน 210 คน เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 70 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 70 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 70 คน โดยจัดให้ทำกิจกรรมศิลปะเรื่องการประดิษฐ์ของเล่นจากเศษวัสดุเหลือใช้ โดยนำเศษวัสดุที่เหลือใช้รอบๆ ตัวมาประดิษฐ์เป็นผลงานของเล่นที่ตนเองชื่นชอบ พร้อมทั้งตกแต่งผลงานให้สวยงาม และนำเสนอผลงานต่อเพื่อนๆ ในชั้น ผลจากการประดิษฐ์ผลงานของนักเรียน พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 ไม่สามารถคิดริเริ่มในการนำเศษวัสดุเหลือใช้ มาประยุกต์ดัดแปลงในการสร้างผลงานประดิษฐ์ของเล่นจากเศษวัสดุได้ และผลงานที่ทำไม่ค่อยมีความประณีต นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 64.71 ขาดทักษะในการแสดงรายละเอียดด้านองค์ประกอบศิลป์ เช่น รายละเอียดในการใช้ สี เส้น รูปร่าง รูปทรง ขนาด ความสมดุล จุดเด่น และไม่มีความคิดแปลกใหม่ โดยนักเรียนมักจะลอกเลียนแบบผลงานกัน และไม่มีการตกแต่งผลงานให้มีความสมบูรณ์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ขาดทักษะในการออกแบบผลงาน ผลงานไม่น่าสนใจ และรูปแบบผลงานมีลักษณะคล้ายคลึงกัน

ดังนั้นจากผลการสำรวจปัญหาเบื้องต้นสรุปได้ว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความคิดสร้างสรรค์น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ โดยเฉพาะความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ เพราะนักเรียนส่วนใหญ่ประดิษฐ์ผลงานออกมาในลักษณะคล้ายๆ กัน และมีการให้รายละเอียดหรือตกแต่งผลงานน้อย แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ควรที่จะได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ ดังที่อาร์ พันธ์มณี (2537 : 9) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะอเนกนัย อันนำไปสู่การคิดค้นพบสิ่งใหม่ด้วยการคิดดัดแปลงปรุงแต่งจากความคิดเดิมผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่างๆ ตลอดจนวิธีการคิดทฤษฎีหลักการได้สำเร็จ

การส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทำได้หลายวิธี เช่น วิธีการระดมพลังสมอง เทคนิคเชื่อมโยง สัมพันธ์ โดยใช้การเปรียบเทียบ การใช้แบบฝึกความคิดสร้างสรรค์ การใช้ชุดกิจกรรมวิธีซีเน็คติกส์ (Synectics) การใช้แบบฝึกวาดภาพ การใช้ชุดกิจกรรมฝึกความคิดสร้างสรรค์ การฝึกคิดเปรียบเทียบอุปมา อุปมัย การฝึกจินตนาการ การฝึกคิดแบบหวนทวน การเรียนรู้ตามแนวคิดของวิลเลียมส์ การใช้กิจกรรมดนตรี เป็นต้น

อารี พันธุ์ณี (2540 : 152) กล่าวว่ากิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สามารถจัดได้ทุกวิชาตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ ซึ่งแบ่งออกเป็นกิจกรรมทางภาษา ศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว เป็นต้น แต่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้กิจกรรมดนตรีในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพราะกิจกรรมดนตรีเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหา และทักษะทางดนตรี และในขณะเดียวกันผู้เรียนยังได้ฝึกการคิดจินตนาการตามท่วงทำนองของดนตรี ซึ่งความคิดจินตนาการเป็นสิ่งสำคัญพื้นฐานที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จเร สำอาง (2547:92) ได้ศึกษาผลการใช้เสียงดนตรีประกอบการสอนวิชาศิลปะที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการวาดภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มที่ได้รับบรรยากาศของเสียงดนตรีประเภทคลาสสิก และประเภทแจ๊ส มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของกิจกรรมดนตรีที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนก่อนและหลังที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนก่อนและหลังที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีกับนักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี

ความสำคัญของการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางให้กับครูผู้สอนและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้นำกิจกรรมดนตรีไปใช้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีความคิดสร้างสรรค์น้อย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 ที่มีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะน้อย จำนวน 45 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 ที่มีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะน้อย จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรแล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 15 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ วิธีพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ โดยใช้กิจกรรมดนตรี
2. ตัวแปรตาม คือ ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ จำแนกเป็น
 - 2.1 ความคิดริเริ่ม
 - 2.2 ความคิดละเอียดลออ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **กิจกรรมดนตรี** หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อฝึกความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ โดยการให้นักเรียนฟังเสียงดนตรี ฟังเพลง ฟังนิทานประกอบบทเพลง แต่งเรื่องราวจากเพลง ร้องเพลงประกอบจังหวะ และแสดงท่าทางประกอบจังหวะ แล้วให้นักเรียนแสดงความรู้สึกต่อเสียงเพลงหรือเสียงดนตรีโดยการให้นักเรียนคิดประดิษฐ์ผลงานทางศิลปะ โดยมีขั้นตอนในการฝึก 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นนำ ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมโดยการเปิดเพลงเกี่ยวกับศิลปะให้นักเรียนฟังแล้วใช้คำถามเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ถามเกี่ยวกับเนื้อหาของเพลง จากนั้นผู้วิจัยบอกจุดประสงค์ของการฝึกกิจกรรมในแต่ละครั้ง

ขั้นฝึก ผู้วิจัยดำเนินการฝึกกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ ดังนี้

1. ผู้วิจัยใช้กิจกรรมดนตรีที่หลากหลายในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ ได้แก่ การฟังเพลง ฟังเสียงดนตรี ฟังนิทานประกอบเพลง เมื่อปฏิบัติกิจกรรมจบ ผู้วิจัยให้นักเรียนทำงานศิลปะโดยใช้กระบวนการทางศิลปะ หลักการจัดภาพ องค์ประกอบทางศิลปะมาสร้างสรรค์ผลงาน ได้แก่ การวาดภาพ การเขียนภาพระบายสี ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน โดยผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนพยายามใช้ความคิดจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานให้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบกัน

พร้อมทั้งตกแต่งผลงานโดยใส่รายละเอียดต่าง ๆ ให้มีความละเอียด ประณีต สวยงามและสมบูรณ์มากขึ้นตามจินตนาการของนักเรียนแต่ละคน

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมานำเสนอผลงานของแต่ละคน พร้อมบอกแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานนั้นให้เพื่อนฟัง และคัดเลือกผลงานของนักเรียนที่ดีที่สุด นำมาจัดนิทรรศการในชั้นเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ชื่นชมผลงานของแต่ละคน และนำไปปรับปรุงแก้ไขผลงานของตนเองให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปผลจากการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ถามนำเกี่ยวกับกิจกรรมที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงสรุปเพิ่มเติมให้นักเรียน

2. ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ หมายถึง ความสามารถทางสมองของนักเรียนในการคิด ประดิษฐ์ ออกแบบ ผลงานทางศิลปะได้แปลกใหม่ และตกแต่งผลงานให้มีความสมบูรณ์ ประณีตยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วยความคิด 2 ลักษณะดังนี้

2.1 ความคิดริเริ่มทางศิลปะ หมายถึง ความสามารถทางสมองของนักเรียนในการคิด ประดิษฐ์ผลงานทางศิลปะ ได้แปลกใหม่ แตกต่างไปจากความคิดของนักเรียนคนอื่น ๆ

2.2 ความคิดละเอียดลออทางศิลปะ หมายถึง ความสามารถทางสมองของนักเรียนในการคิดตกแต่งผลงานทางศิลปะ โดยการใส่รายละเอียดต่าง ๆ ให้ผลงานมีความชัดเจนและสมบูรณ์มากขึ้น (จันทวรรณ เทพรักษ์ 2526 :14)

3. กลุ่มทดลอง หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี จำนวน 15 คน

4. กลุ่มควบคุม หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี จำนวน 15 คน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมดนตรี
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมดนตรี
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมดนตรี
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

1. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมดนตรี

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมดนตรี

1.1.1 ความหมายของกิจกรรมดนตรี

พงศัลดา ธรรมพิทักษ์กุล (2539 : 17) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีควรให้ประสบการณ์ด้านต่าง ๆ เป็นการให้เด็กเกิดทักษะดนตรีหลาย ๆ ด้าน ทักษะดนตรีดังกล่าวประกอบด้วย การฟัง การร้องเพลง การอ่าน เขียนโน้ต การเคลื่อนไหวร่างกาย การเล่นเครื่องดนตรีและการคิดสร้างสรรค์

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2544 : 133) ได้กล่าวถึงความหมายของกิจกรรมดนตรีว่า กิจกรรมดนตรีหมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ทางดนตรีที่ผู้จัดกิจกรรมกำหนดขึ้น เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ดนตรีสำหรับผู้ร่วมกิจกรรมดนตรี ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะดนตรี องค์ประกอบของกิจกรรมดนตรี ได้แก่ ผู้จัดกิจกรรม ผู้ดำเนินกิจกรรม ผู้ร่วมกิจกรรม และลักษณะหรือรูปแบบของกิจกรรม กิจกรรมดนตรีมีหลากหลายเป็นไปตามจุดประสงค์ สภาพของการจัดกิจกรรม และประเภทของกิจกรรมดนตรีทำให้มีรายละเอียดขององค์ประกอบต่างกันไป ได้แก่

1. กิจกรรมในห้องเรียน ผู้จัดและผู้ดำเนินกิจกรรม คือ ครูผู้สอนดนตรี ผู้ร่วมกิจกรรม คือนักเรียน หรือผู้เรียนดนตรี และรูปแบบของกิจกรรม คือ กิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีในห้องเรียนซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ

2. กิจกรรมดนตรีนอกห้องเรียน ผู้จัด อาจจะเป็นครู หรือนักเรียน ผู้ดำเนินกิจกรรม อาจจะเป็นครูหรือวิทยากรรับเชิญ ผู้ร่วมกิจกรรม คือ นักเรียน

3. กิจกรรมดนตรีในสังคม ปกติแล้ว กิจกรรมดนตรีในสังคม มักจะเป็นกิจกรรมดนตรีที่เกี่ยวข้องกับการแสดงดนตรี ในลักษณะนี้ ผู้จัด คือหน่วยงานต่างๆ ทางดนตรี หรือทางการศึกษา ผู้ดำเนินกิจกรรม คือนักดนตรี ผู้ร่วมกิจกรรมคือ ผู้ฟังดนตรี นอกจากนี้กิจกรรม

ดนตรีในสังคมอาจจะเป็นรูปแบบอื่นๆ ได้ นอกเหนือจากการแสดงดนตรี เช่น การให้ความรู้ทางดนตรีกับเด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไปในลักษณะนี้ ผู้จัดมักจะเป็นหน่วยงานทางการศึกษา ผู้ดำเนินกิจกรรม คือ ผู้ที่มีความรู้ทางดนตรีที่ผู้จัดคัดเลือก หรือเชิญมาเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม ผู้ร่วมกิจกรรม คือเด็ก เยาวชนและประชาชน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของผู้จัดกิจกรรม

4. กิจกรรมตามสื่อต่างๆ มีหลายลักษณะ โดยมีรูปแบบเป็นไปตามประเภทของสื่อ เช่น สื่อโทรทัศน์ ผู้จัด คือ ผู้ผลิตรายการ ผู้ดำเนินรายการ คือ ผู้ที่มีความรู้ทางดนตรี หรือวิทยากรที่ผู้จัดเชิญมา ผู้ร่วมกิจกรรม คือ ผู้ร่วมรายการในห้องส่ง หรือผู้ชมทางบ้าน สื่อวิทยุ ผู้จัด คือ ผู้ผลิตรายการ ซึ่งอาจจะเป็นคนๆเดียวกับผู้ดำเนินรายการ ผู้ร่วมกิจกรรม คือ ผู้ฟังทางบ้าน เป็นต้น

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า กิจกรรมดนตรี หมายถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีควรให้ประสบการณ์ด้านต่าง ๆ เป็นการให้เด็กเกิดทักษะดนตรีหลาย ๆ ด้าน ทักษะดนตรีดังกล่าวประกอบด้วย การฟัง การร้องเพลง การอ่าน เขียนโน้ต การเคลื่อนไหวร่างกาย การเล่นเครื่องดนตรีและการคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมต่าง ๆ ทางดนตรีที่ผู้จัดกิจกรรมกำหนดขึ้น เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ดนตรีสำหรับผู้ร่วมกิจกรรมดนตรี ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะดนตรี องค์ประกอบของกิจกรรมดนตรี ได้แก่ ผู้จัดกิจกรรม ผู้ดำเนินกิจกรรม ผู้ร่วมกิจกรรม และลักษณะหรือรูปแบบของกิจกรรม

1.1.2 ความสำคัญและคุณค่าของดนตรี

วิรัช ชูสูงเนิน (2520 : 99) กล่าวว่า ภาษาของมนุษยชาติ มีความแตกต่างกันไปตามเผ่าพันธุ์ และภูมิสำเนาของแต่ละชาติ ชาติใดเจริญรุ่งเรือง ภาษาของแต่ละชาตินั้นก็จะเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ในภาษาต่าง ๆ เหล่านี้ มีภาษาหนึ่งที่ทุกชาติรู้ความหมายกันได้ ภาษานั้น คือ ภาษาดนตรี แม้ว่าภาษาของแต่ละชาติจะไม่เหมือนกัน แต่ภาษาดนตรีจะก่อให้เกิดความรู้สึกเดียวกันในด้านอารมณ์ (Emotion) เช่น ความรัก ความเศร้า ความโกรธ ความตื่นเต้น ความดีใจ ความเสียใจ ฯลฯ โดยไม่เลือกชาติ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า “ดนตรีเป็นภาษาสากล”

กรรณิการ์ สัจกุล (2532 : 32-33) กล่าวไว้ว่า กรมขุนชัยนาทนเรนทร ได้ทรงเน้นถึงความสำคัญของดนตรีไว้ดังนี้ “.....ดนตรี (Music) เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างหนึ่ง เพราะเป็นเครื่องกลมเกลียวจิตใจนิสัยสันดาลของมนุษย์ และเป็นกระจกเงาไว้วางจิตต์ใจความรู้สึกและนิสัยสันดาลของชนทุกชาติให้ประจักษ์แก่โลกเช่นเดียวกับศิลปกรรมปราณีต ชนทุกชาติจึงได้บำรุงให้เจริญขึ้นตลอดมา ผู้ที่ประพันธ์ดนตรีดี ๆ มีชื่อเสียงโด่งดัง นับถือกันเป็นศาสตร์ทั่วโลก ดนตรีที่ดีแท้แพร่หลายไปทั่วโลกเป็นสมบัติสากล เป็นเครื่องผูกพันนานาชาติให้ติดต่อเข้าใจและปรองดองกันได้เช่นเดียวกับศาสนา ดนตรีเป็นเครื่องเซ็ดหน้าชูตาของชนผู้มีดนตรีประเทศรุ่งเรืองแทบทุกประเทศมีดนตรีสอนหลายชั้น เป็นกิจลักษณะตลอดจนเป็นวิทยาลัยชั้นสูงส่งเสริมดนตรีให้สูง ยั่วให้ผู้ประพันธ์ดนตรีมากขึ้นทุกทีหาได้หยุดนิ่งอยู่ไม่ จากข้อความ ดนตรี

เป็นสิ่งทีกล่อมเกลาจิตใจ หากต้องการจะพัฒนาสภาพจิตใจ ความรู้สึกของชนทุกชั้นให้ดีขึ้น ควรอย่างยิ่งที่จะต้องหันกลับมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องดนตรี

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าภาษาของมนุษยชาติ มีความแตกต่างกันไปตามเผ่าพันธุ์ และภูมิสำเนาของแต่ละชาติ ชาติใดเจริญรุ่งเรือง ภาษาของแต่ละชาตินั้นก็จะเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ในภาษาต่าง ๆ เหล่านี้ มีภาษาหนึ่งที่ทุกชาติรู้ความหมายกันได้ ภาษานั้นคือ ภาษาดนตรี ดนตรีเป็นเครื่องเชิดหน้าชูตาของชนผู้มีดนตรี ประเทศรุ่งเรืองแทบทุกประเทศมีดนตรีสอนหลายชั้น หากต้องการจะพัฒนาสภาพจิตใจ ความรู้สึกของชนทุกชั้นให้ดีขึ้น ควรอย่างยิ่งที่จะต้องหันกลับมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องดนตรี

1.1.3 เด็กกับดนตรี

ดนตรีคือภาษาหนึ่งซึ่งใช้ถ่ายทอดความรู้สึก ที่ภาษาในลักษณะอื่นไม่สามารถถ่ายทอดได้ แทนที่จะเป็นคำพูดหรือท่าทาง ดนตรีใช้เสียงและจังหวะเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้สึกโดยนัยแห่งภาษาที่คนสื่อสารกัน ดนตรีจึงเป็นสิ่งที่เด็กควรเรียนรู้ เด็กแรกเกิดเริ่มใหม่ได้ ยินเสียงต่าง ๆ ที่เขาไม่สามารถเข้าใจได้ แม้กระนั้นก็ตามภายในเวลาสองสามปีให้หลังเด็กแรกเกิดเริ่มมีความเข้าใจภาษาที่ใช้สื่อสารและภาษาดนตรีได้ตามมารดาและผู้ที่อยู่ใกล้ชิดจึงมีพัฒนาการทางดนตรีได้อย่างมาก

บุคคลทั่ว ๆ ไปมักรู้สึกว่าดนตรีมีประโยชน์ต่อเด็ก อย่างไรก็ตามคงมีน้อยคนที่เข้าใจบทบาทของดนตรีกับเด็กปฐมวัยอย่างแท้จริง และแม้ว่าบุคคลบางคนทราบถึงการให้การศึกษาด้านดนตรีกับเด็ก แต่ก็มีหนังสือไม่กี่เล่มที่กล่าวถึงดนตรีกับเด็กปฐมวัย จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่พ่อแม่ควรที่จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพื่อประโยชน์ในการจัดสภาพแวดล้อม

ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาเมื่อหัวใจของทารกเริ่มเต้น การรับรู้เรื่องจังหวะเริ่มมีขึ้นโดยอัตโนมัติ ในราว 5 เดือน เมื่ออวัยวะเกี่ยวกับการได้ยินพัฒนาเต็มที่ ทารกเริ่มได้ยินเสียงต่าง ๆ ในช่วงนี้ถ้าพ่อแม่เปิดเพลงให้ทารกในครรภ์ฟัง ย่อมช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางดนตรีได้

พ่อแม่ควรให้ความสนใจในการส่งเสริมพัฒนาการด้านดนตรีของเด็ก โดยทั่วไปพ่อแม่หรือผู้ดูแลเด็กในวัยนี้มักใช้ดนตรีเพื่อสนองจุดมุ่งหมายแตกต่างกันออกไป เช่น ให้กล่อมเด็กเวลานอน ใช้ในการทำให้บรรยากาศของการรับประทานอาหารดีขึ้น ใช้ในการฉลองวันเกิด หรืองานอื่น ๆ ใช้ในการทำให้บรรยากาศการเรียนหนังสือสนุกสนาน ใช้ในการถ่ายทอดความรู้สึกของเด็กผ่านการเคลื่อนไหว หรือเข้าจังหวะประกอบเพลง ใช้ในการพัฒนาระบบการทำงานของกล้ามเนื้อ ใช้พัฒนาทักษะทางการเข้ากลุ่มหรือด้านสังคม และใช้ในการพัฒนาแนวคิดทางดนตรี เช่น ซ้ำ เร็ว สูงต่ำ ดังค่อย เป็นต้น ถ้าจะกล่าวถึงคุณค่าของดนตรีที่มีต่อเด็กในวันนี้จึงพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ดนตรีช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของเด็ก ดนตรีเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กทดลองและแสดงออกโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อ

2. ดนตรีช่วยพัฒนาด้านการตอบสนองทางอารมณ์ของเด็ก เนื่องจากประสบการณ์ดนตรีเร้าให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์

3. ดนตรีช่วยพัฒนาด้านปัญญา โดยเหตุที่ดนตรีเป็นสื่อทำให้เด็กคิดและทำความเข้าใจกับเรื่องของเสียง และช่วยพัฒนาด้านการรับรู้ตลอดจนการเชื่อมโยงแนวคิดต่าง ๆ

4. ดนตรีช่วยพัฒนาด้านภาษา เมื่อเด็กชอบและต้องการร้องเพลง การเรียนรู้ทางด้านภาษาจึงเป็นทักษะพื้นฐานที่เด็กต้องเรียนรู้ไปด้วย นอกจากนี้เด็กยังใช้ภาษาเป็นสื่อในการอธิบายความรู้สึกต่อดนตรี ซึ่งทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านการใช้ภาษามากขึ้นด้วย

5. ดนตรีช่วยพัฒนาการด้านร่างกาย เนื่องจากประสบการณ์ทางดนตรีเกี่ยวข้องกับการร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี การเข้าจังหวะ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อต่าง ๆ ดีขึ้น

6. ดนตรีช่วยพัฒนาความเป็นเอกลักษณ์ เนื่องด้วยประสบการณ์ทางดนตรีช่วยให้เด็กรู้จักและเข้าถึงความรู้สึก ความสามารถของตนเอง และยังช่วยให้เด็กเข้าใจเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมของตนเองด้วย

7. ซึ่งเป็นข้อที่สำคัญที่สุด คือ ดนตรีซึ่งเป็นโสตศิลป์ ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านสุนทรีย์ ซึ่งนำไปสู่ความซาบซึ้งในดนตรีต่อไป ดนตรีช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์สุนทรีย์ โดยการตอบสนองต่อองค์ประกอบดนตรี เช่น ทำนอง จังหวะ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยให้เด็กรู้ซึ่งถึงความสวยงามความเต็มอิมในอารมณ์และความมกงามทางการรับรู้ สิ่งเหล่านี้มักถูกละเลยในการให้การศึกษาทั่วไปกับเด็ก การที่เด็กมีประสบการณ์ทางดนตรีช่วยเติมความรู้สึกและความต้องการของเด็กให้เต็ม ซึ่งทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ มีจิตใจเจริญงอกงามละเอียดอ่อนควบคู่ไปกับการคิดความอ่านทางวิชาการด้านอื่น ๆ

จึงอาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ดนตรีของเด็กในวัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือช่วยให้เด็กรู้ซึ่งถึงคุณค่าทางอารมณ์อันเนื่องมาจากดนตรี เข้าใจถึงรูปแบบของเสียงและจังหวะของดนตรีแสดงออกทางดนตรีตามความรู้สึกที่เกิดขึ้น สนุกสนานไปกับดนตรี และได้สัมผัสกับความพึงพอใจทางสุนทรีย์อันเนื่องมาจากดนตรี

การเรียนรู้ดนตรีของเด็กพัฒนาไปได้มากน้อยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทั้งทางบ้านและทางโรงเรียน เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางบ้าน พ่อแม่สามารถจัดสภาพแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาการด้านดนตรีได้ด้วยการจัดมุมหนึ่งของบ้านให้เป็นที่เล่นและทำกิจกรรมทางดนตรี ซึ่งรวมถึงกิจกรรมการฟัง การร้อง การเคลื่อนไหว การเล่นดนตรี และการสร้างสรรค์ทางดนตรี ที่มุมดนตรีควรเป็นพื้นที่กว้างพอที่เด็กเคลื่อนไหวทำอะไรได้ สิ่งต่าง ๆ ที่ควรมี ได้แก่ เครื่องเล่นแผ่นเสียง หรือเครื่องเล่นเทป พร้อมทั้งแผ่นเสียงเทปเพลงต่าง ๆ สิ่งของทั้งหมดนี้ควรเป็นของที่มีคุณภาพและอยู่ในสภาพดี นอกจากนี้ควรจะมีระนาด หรือคีย์บอร์ด เครื่องประกอบ

จังหวะแบบต่าง ๆ ที่อาจหาซื้อได้ เครื่องดนตรีง่าย ๆ ที่ทำขึ้นเอง เช่น กลอง กรับ กะลามะพร้าว ซ้อน หม้อ ฝ่าหม้อ เป็นต้น

นอกจากนี้การจัดสภาพแวดล้อมทางดนตรีที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และพัฒนาการทางดนตรีย่อมช่วยให้เด็กปฐมวัยมีพื้นฐานทางดนตรีที่มั่นคง ซึ่งเป็นรากฐานในการเรียนดนตรีต่อไป นอกจากนี้การที่พ่อแม่ส่งเสริมให้บุตรหลานของตนเองมีประสบการณ์ทางดนตรีช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ดีขึ้นด้วย เช่น ด้านความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาการทางด้านอารมณ์ และพัฒนาการทางด้านร่างกาย ซึ่งทำให้เด็กพัฒนาไปสู่ความสมบูรณ์ในทุกด้านต่อไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความซาบซึ้งในสุนทรีย์รสของดนตรี จึงเป็นการสมควรที่พ่อแม่ควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อม และพัฒนาการทางดนตรีของบุตรธิดา และช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางดนตรีตามความสามารถและความถนัดของแต่ละคน (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2541)

1.1.4 แนวการจัดกิจกรรมดนตรีในระดับประถมศึกษา

กิจกรรมดนตรีในระดับประถมศึกษาจัดได้ว่าเป็นช่วงเวลาของการวางพื้นฐานโดยแท้ ถ้าผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ดนตรีได้อย่างถูกต้องเป็นไปตามพัฒนาการการเรียนรู้ ย่อมช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างของสาระดนตรีได้อย่างถ่องแท้ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการเรียนดนตรีขั้นสูงต่อไป

1.1.4.1 ข้อควรคำนึงในการจัดกิจกรรมดนตรี

ในระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นระดับต้นของการเรียนรู้สาระดนตรี มีข้อควรคำนึงหลายประการในการจัดกิจกรรมดนตรี

1. ควรมีการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเริ่มสอนสาระดนตรี ทั้งนี้เพื่อเป็นการวางรากฐานและทบทวนเรื่องต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้เรียนมาในระดับปฐมวัยศึกษา
2. สาระดนตรีที่นำมาสอนในระดับประถมศึกษาควรเน้นที่แนวคิดโดยคำนึงถึงเสียงมาก่อนสัญลักษณ์ให้มากที่สุด เนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของเสียง ผู้สอนควรทำทุกอย่างให้เป็นรูปธรรมมากที่สุด
3. สัญลักษณ์ที่ใช้ในระยะแรกของการจัดกิจกรรมควรเป็นสัญลักษณ์ภาพ หรือสัญลักษณ์ที่ง่ายต่อการจำจำ และมีความหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวของผู้เรียน เพื่อช่วยการเรียนรู้ของผู้เรียน จากนั้นจึงเปลี่ยนสัญลักษณ์ภาพเป็นสัญลักษณ์ดนตรีในระยะต่อมา เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจในแนวคิดของสัญลักษณ์ภาพดีพอแล้ว
4. การจักกิจกรรมดนตรีควรยึดหลักทักษะดนตรี โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะต่าง ๆ โดยตรงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ในการจัดกิจกรรมแต่ละคาบการเรียน ควรให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิบัติทักษะต่าง ๆ ครบทุกทักษะ โดยเน้นทักษะใดทักษะหนึ่งโดยเฉพาะเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะนั้น ๆ ได้อย่างเต็มที่ เนื้อหาดนตรีที่มุ่งเน้นควรเป็นไปทำนองเดียวกัน การ

ร้องเป็นทักษะที่ควรเน้นเพื่อช่วยพัฒนาการร้องของเด็กให้ร้องได้อย่างมีคุณภาพ และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเนื้อหาดนตรีต่อไปได้อย่างดี

5. เจตคติดนตรียังคงเป็นสิ่งสำคัญ จึงควรจัดกิจกรรมสร้างเสริมความสนใจเพื่อให้ผู้เรียนรักและสนใจในดนตรี นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับดนตรีทุกประเภทแล้ว ควรพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการรับรู้ดนตรีที่มีคุณค่า เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในสุนทรีย์ รสของดนตรี

6. ผู้สอนดนตรีควรสำรวจความถนัดดนตรีของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแนะนำผู้ที่มีแว่หรือความถนัดด้านดนตรีให้ศึกษาดนตรีจริงจังต่อไป

1.1.4.2. จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมดนตรี

กิจกรรมดนตรีในระดับประถมศึกษาควรมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนดังนี้

1. พัฒนาสาระดนตรีทั้งในด้านเนื้อหาและทักษะไปในขณะเดียวกัน หลังจากเตรียมความพร้อมแล้ว

2. พัฒนาเนื้อหาดนตรีทั้งในด้านเนื้อหาและทักษะไปในขณะเดียวกัน หลังจากเตรียมความพร้อมแล้ว

3. ทักษะดนตรีทุกด้านควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ ทักษะการฟัง การร้อง การเคลื่อนไหว การเล่น การสร้างสรรค์ และการอ่าน

4. พัฒนาความเข้าใจในสัญลักษณ์ดนตรีซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและช่วยนักเรียนรู้ในขั้นสูงต่อไป

5. พัฒนาการรับรู้สุนทรีย์รสของดนตรี

1.1.4.3. เนื้อหาในการจัดกิจกรรมดนตรี

เนื้อหาของกิจกรรมดนตรีในระดับประถมศึกษา ควรเป็นเนื้อหาขั้นพื้นฐานซึ่งช่วยสร้างแนวคิดที่สำคัญด้านดนตรี โดยเฉพาะแนวคิดเกี่ยวกับจังหวะ ทำนอง ลีลา รูปแบบลักษณะของเสียง แนวคิดเหล่านี้ผู้เรียนสามารถพัฒนาไปได้ลึกซึ่งพอสมควร ส่วนแนวคิดในเรื่องการประสานเสียงนั้นโดยทั่วไป ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เข้าใจและปฏิบัติได้ในระดับประถมปีที่ 2 ขึ้นไป อย่างไรก็ตามในเรื่องของการประสานเสียงนี้ ผู้เรียนควรรับรู้ในลักษณะของเชิงปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี เพราะเป็นเรื่องลึกซึ่งต้องการเวลาในการเรียนรู้ การเรียนรู้เนื้อหาดนตรีควรใช้ทักษะดนตรีเป็นสื่อโดยเฉพาะการร้องและการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นทักษะที่ไม่ต้องการอุปกรณ์ หรือสื่อประเภทใดมาช่วย สิ่งหนึ่งที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกปฏิบัติเสมอคือการมีสมาธิในการฟังดนตรี ดังนั้นการสอนทักษะการฟังผู้สอนควรเน้นในเรื่องสมาธิเสมอ มิใช่มุ่งแต่สอนให้ผู้เรียนฟังเพลงโดยมิได้คำนึงถึงสมาธิหรือความพร้อมในการฟัง

1.1.4.4. กิจกรรมการสอนดนตรี

กิจกรรมการสอนดนตรีในระดับประถมศึกษาควรเน้นการปฏิบัติเป็นหลัก เพราะผู้เรียนในวัยนี้ยังสนุกสนานกับการได้เคลื่อนไหว ปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองมากกว่าการ

นั่งฟังผู้สอนอธิบาย นอกจากนี้การได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ยังช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงกับทักษะต่าง ๆ ด้านดนตรี ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิด มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาดนตรีดีขึ้น

การใช้เทคนิควิธีสอนดนตรีที่เหมาะสมยังคงมีความสำคัญในการจัดกิจกรรมดนตรี ผู้สอนควรศึกษาเทคนิคต่าง ๆ เพื่อใช้ในกิจกรรมดนตรีในอันที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการอย่างมีประสิทธิภาพเทคนิควิธีสอนดนตรีที่ผู้สอนสามารถศึกษาได้มีมากมาย เช่น หลักการของโคตยา ออร์ฟ และดาลโครซ เป็นต้น

กิจกรรมดนตรีที่จัดควรเน้นไปที่ทักษะใดทักษะหนึ่งในแต่ละคาบของการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับแนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาและทักษะนั้น ๆ ได้อย่างเต็มที่ โดยมีทักษะอื่น ๆ สอดแทรกผสมผสานอยู่ด้วยเสมอ

การประเมินผลในระดับประถมศึกษา ผู้สอนควรประเมินทั้งในด้านเจตคติ ปฏิบัติและทฤษฎีทั้งนี้เพราะผู้เรียนสามารถอ่านภาษาดนตรีได้แล้ว การประเมินผลควรกระทำทั้งในระหว่างกิจกรรมดนตรีและการประเมินผลเมื่อการเรียนเสร็จสิ้นลงในลักษณะของการสอบ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญว่าดนตรีเป็นวิชาการสาขาหนึ่งนอกเหนือไปจากจุดมุ่งหมายในการประเมินผลประการต่าง ๆ

โดยสรุป การจัดกิจกรรมดนตรีในระดับประถมศึกษาควรเน้นที่การให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะใดทักษะหนึ่งเป็นแกนในแต่ละคาบที่สอน และผสมผสานทักษะดนตรีอื่น ๆ เอาไว้ให้ครบถ้วนทุกทักษะ เนื้อหาดนตรีที่ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาควรเริ่มจากรูปธรรมให้มากที่สุดโดยใช้เทคนิควิธีสอนที่มีอยู่เป็นหลัก เช่น หลักการของโคตยา ออร์ฟ และ ดาลโครซ (ธนุรักษ์ สุทธิจิตต์. 2537 :155-157)

1.1.5 หลักสูตรดนตรีในระดับประถมศึกษา

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้จัดดนตรีไว้ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการนิยาม เจตคติ พฤติกรรมและบุคลิกภาพ เน้นการเป็นคนช่างคิด ช่างทำ และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง ได้ โดยใช้กิจกรรม จริยศึกษา ศิลปะศึกษา พลศึกษา ดนตรีนาฏศิลป์ ลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพ็ญประโยชน์ จึงต้องปลูกฝังให้มีลักษณะ ดังนี้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2533: 57)

1. มีความรู้ความเข้าใจในหลักการเกี่ยวกับความดีความงาม การรักษาสุขภาพกาย และจิต
2. มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิวิจารณ์ แก้ปัญหา มีความสามารถในการแสดงออกและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

3. มีความเสียสละ สามัคคี มีวินัย ประหยัด ซื่อสัตย์ กตัญญู กตเวทีกว่าที่ รักการทำงาน เห็นคุณค่าของการออกกำลังกาย

4. มีความสนใจแสวงหาความรู้และรูปแบบการทำงานใหม่ ๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้ความรู้ในการตัดสินใจ และแก้ปัญหาเพื่อการทำงานและการดำรงชีวิต

5. ปรับปรุงตนเองให้มีลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหาและพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองได้

นอกจากนี้ อรวรรณ บรรจงศิลป์ (2535: 63-64) กล่าวว่า จุดหมายหลักของการเรียนการสอนดนตรีในระดับชั้นประถมศึกษาชั้นมุ่งเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก เช่น มีวินัย ในตนเอง รู้จักการเป็นผู้นำผู้ตาม รู้จักการร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น มีสมาธิ มีความอดทนรับผิดชอบ รู้จักความงามมาความไพเราะ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ชีวิตที่สงบสุข ลักษณะนิสัยเหล่านี้ประสบการณ์ทางดนตรีสามารถมีส่วนในการพัฒนาและปลูกฝังให้เด็กได้

จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนดนตรีมีดังนี้

1. ช่วยเหลือเด็กได้ค้นพบวิธีการต่างในการร่วมกิจกรรมทางดนตรี
2. เพื่อช่วยให้เด็กสามารถฟังดนตรีด้วยความเข้าใจ และสามารถแยกแยะโครงสร้างต่าง ๆ ของดนตรีได้
3. เพื่อช่วยให้เด็กมีทักษะพื้นฐานทางดนตรีและสนุกสนานกับการเรียน
4. เพื่อช่วยให้เด็กค้นพบการสร้างสรรค์ทางดนตรี และสามารถให้ดนตรีเป็นสื่อแสดงออกถึงความรู้สึก และอารมณ์
5. เพื่อช่วยให้เด็กสามารถนำความรู้ และความเข้าใจดนตรีไปใช้ในการช่วยเลือกฟังเพลง ฟังดนตรี หรือชมการแสดงต่าง ๆ
6. เพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับมนุษย์ รู้ว่าดนตรีสามารถแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ของมนุษย์ได้
7. เพื่อช่วยให้เด็กค้นพบคุณค่าของดนตรี รู้ว่าดนตรีสามารถสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ ความเจริญรุ่งเรือง และวิถีชีวิตมนุษย์

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนดนตรี เรามุ่งให้เด็กมีความรู้ทางดนตรี มีทักษะพื้นฐานทางดนตรี มีทัศนคติที่ดี รู้คุณค่าของดนตรี สามารถนำความรู้ และทักษะขั้นพื้นฐานไปใช้ในชีวิตได้ (เรวัต ตันตโสภาส.2545:18-20)

1.1.6 ทฤษฎีการเรียนรู้กับการสอนดนตรี

การศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ย่อมช่วยให้การสอนดนตรีมีประสิทธิภาพขึ้นได้ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้สอนจะมีความเข้าใจในกระบวนการการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถจัดการสอนดนตรีได้เหมาะสมกับผู้เรียนมากขึ้น

1.1.6.1 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมานุษยนิยม

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมานุษยนิยม ให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้เรียน ในการเรียนรู้มากที่สุด โดยกล่าวว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อผู้เรียนมีส่วนในการกำหนดจุดประสงค์ การเรียนรู้ในกระบวนการเรียนรู้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความสนใจ โดยไม่มีการ บังคับการควบคุมให้เรียนรู้ ผู้เรียนเป็นผู้เลือกสรรและกำหนดการเรียนรู้ ลงมือกระทำการต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีอิสระในการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการได้อย่างกว้างไกล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยรู้จักการตั้งหลักเกณฑ์ในการประเมินผลที่ถูกต้องเหมาะสม ด้วยบทบาทของผู้เรียนที่เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนจึงสามารถเรียนรู้ได้ตาม ความสามารถของตนเองไม่จำเป็นที่จะเรียนรู้เรื่องเดียวกันในเวลาเดียวกัน ดังเช่น การเรียนรู้ใน ห้องเรียนทั่วไปตามสถานศึกษาต่าง ๆ ที่เรียกว่าระบบโรงเรียน

บทบาทของผู้สอนย่อมเปลี่ยนไปจากบทบาทเดิมตามรูปแบบการสอนที่ ค้นเคยปฏิบัติกัน ผู้สอนเป็นเพียงผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่ การช่วยให้การเรียนการสอน ดำเนินไปตามแนวทางที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ทำให้การเรียนมีความหมายน่าสนใจ เป็นผู้สร้างบรรยากาศให้การเรียนรู้เกิดขึ้นในความรู้สึก มิใช่เป็นการเรียนรู้เพื่อสาระเพียงอย่าง เดียว กล่าวคือ เน้นจิตพิสัยเท่าเทียมกับพุทธิพิสัย ไม่บังคับขู่เข็ญผู้เรียนไม่ว่าในสถานการณ์ใด ช่วยให้ผู้เรียนผู้จักกำหนดแนวทางการประเมินผลด้วยตนเองอย่างมีหลักเกณฑ์ และให้ผู้เรียน คำหนึ่งถึงความเป็นตัวของตัวเอง โดยยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ไวที่จะเรียนรู้ความ ต้องการของผู้อื่นที่อาจแตกต่างจากความต้องการของตนเองได้

นักจิตวิทยาที่สำคัญในกลุ่มมานุษยนิยม ได้แก่ มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) รอเจอร์ (Rogers) และคอมบส์ (Combs) สาระสำคัญของทฤษฎีกลุ่มมานุษยนิยมพอสรุปได้ดังนี้

1. สร้างสัมพันธภาพอันดีให้เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้ ผู้เรียนมีความสบายใจมั่นใจ วางใจที่จะเรียนรู้ด้วยความรู้สึกความต้องการของผู้เรียนเอง ไม่มี ความกลัวเกรงผู้สอน
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบ เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองตามความ สนใจ สมัครงใจไม่มีการบังคับโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียน ด้วยตนเอง มิใช่จากการบังคับ ขู่เข็ญ
3. ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือ แนะนำ ให้กำลังใจ ช่วยให้ผู้เรียนมี ความสบายใจในการเรียน เกิดแรงจูงใจภายในที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง รู้จักใฝ่หาความรู้ไป ตลอดชีวิต
4. ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นผู้ช่วยเหลือให้ผู้เรียน ตระหนักถึงการประเมินผล รู้จักการสร้างหลักเกณฑ์สำหรับการประเมินผล มีความเข้าใจและ ประเมินผลด้วยตนเองด้วยความซื่อสัตย์ยุติธรรม

5. เห็นความสำคัญของตนเองเท่าเทียมกับความสำคัญของผู้อื่น รู้จักยอมรับในความเป็นเอกัตบุคล เคารพ รั้งฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีเหตุผลในการถกเถียงแสดงความคิดเห็น มิใช่ถือว่าความคิดเห็นของตนเองถูกต้องเหมาะสมที่ทุกคนจำเป็นต้องยอมรับเสมอไป

1.1.6.2 ทฤษฎีมานุษยนิยมกับการสอนดนตรี

ในการสอนดนตรีจะต้องให้อิสระกับผู้เรียน เน้นการให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง สร้างสรรค์ งานดนตรีตามความคิด จินตนาการของตนเอง หรือในการสอนทักษะดนตรีซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนอยู่แล้ว ผู้สอนสามารถนำหลักการของทฤษฎีนี้มาใช้ได้อย่างดี ได้แก่ การให้ผู้เรียนเลือกศึกษาเพลงด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นผู้คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ โดยไม่บังคับขู่เข็ญ ดุด่า ว่ากล่าวผู้เรียน ตรงกันข้ามผู้สอนควรหาวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยความสนใจและชี้แนะให้ผู้เรียนเข้าใจ มีหลักในการประเมินผลการปฏิบัติทักษะดนตรีด้วยตนเองอย่างถูกต้องยุติธรรมไม่เข้าข้างตนเอง (ธนุรักษ์ สุทธิจิตต์. 2541)

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมดนตรี

1.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ลิทแมน , เครก ; และสตีเวน (Litman , Craig ; & Steven. 1966) ได้ทดสอบผลของดนตรีปีบโดยเฉพาะเจาะจงลงไปในดนตรีแร็ปต่อความก้าวร้าวในเด็กในโรงเรียนประถมศึกษา เด็กผู้ชาย 60 คน ในเกรด 3 – 5 ได้ถูกจับเป็นคู่ แต่ละคู่ก็จะถูกมองใน 2 ระยะเวลา ในระยะแรก แต่ละคู่ก็จะตอบในแบบประเมิน สอบถามถึงความชอบดนตรีของพวกเขา หลังจากนั้นก็จะทำการทดสอบ Pretest โดยการ เล่น เกมตู้ Hockey 5 นาที ระยะเวลาในระยะที่ 2 แต่ละคู่ก็จะมอบหมายให้ทำงาน Cooperative Mapping และตามด้วยการเล่นเกม Hockey ต่อ ในแต่ละคู่ก็จะถูกบันทึกวีดีโอไว้จากทั้ง 2 ระยะเวลา เพื่อที่จะทดสอบดูความถี่ของพฤติกรรมที่ก้าวร้าวทางคำพูดและท่าทาง พบว่า การเปิดเพลงแร็ปมีผลน้อยต่อพฤติกรรมก้าวร้าวในระยะสั้นในกลุ่มนี้โดยเฉพาะคู่ในกลุ่มที่ได้รับการฟังเพลงในแบบที่มีเนื้อเพลงค่อนข้างที่จะแสดงถึงการมีพฤติกรรมก้าวร้าวทางท่าทางยังมีมากในช่วงของการมีการแข่งขันมากกว่าในช่วงที่มีการร่วมมือกัน ในแต่ละคู่ทั้งในกลุ่มที่ได้รับการฟังแบบทั้งมีเนื้อและไม่มีเนื้อเพลง ยิ่งไปกว่านั้น กลุ่มที่ได้รับการฟังเพลงในแบบที่มีเนื้อเพลงนั้นก็จะมีอัตราแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทางท่าทางมากกว่าในกลุ่มที่ได้รับการฟังเพลงในแบบที่ไม่มีเนื้อเพลงในช่วงของการแข่งขันอีกด้วย

แมคโดเวล (Mcdowell. 1974 : 54) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน อายุ 4 – 5 ปี ผลการศึกษาพบว่าการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ดนตรีเพียงระยะเวลาสั้นจะไม่ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านดนตรีแต่อย่างใด และควรสอดแทรกกิจกรรมด้านดนตรีไว้ในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านภาษาด้านร่างกาย และเรียนรู้ด้านอื่น ๆ

แฟรง เคนเบอร์เกอร์ (Frankenber. 1979 : 43) ได้ศึกษาผลของการใช้ดนตรีรวมกับการฝึกอบรมผ่อนคลายกับเด็กวัย 9 – 10 ปี ที่มีการเรียนรู้และมีความก้าวร้าว ผลการศึกษาปรากฏว่า การใช้ดนตรีรวมกับการฝึกอบรมผ่อนคลาย ช่วยทำให้เด็กมีการเรียนรู้ดีขึ้น และความก้าวร้าวลดลง

เวลล์ ; และ คณะ (Well ; & others. 1991) ได้ศึกษาเกี่ยวกับดนตรีที่นิยม (Popular Music) ที่มีต่ออารมณ์ของเด็กวัยรุ่น จากการติดตามผลหลังการศึกษาในเรื่องของสื่อทางดนตรี พบว่า ดนตรีนั้นจัดเป็นสื่อสารมวลชนที่มีพลังอย่างมาก ที่กระทบโดยตรงต่ออารมณ์ (ความตื่นเต้น ความสุข ความรัก) ในเด็กมัธยมปลาย และพบว่าผู้หญิง ค่อนข้างมากจะมีการเชื่อมโยงอารมณ์กับดนตรี และใช้ดนตรีเพื่อในการจัดการอารมณ์

1.2.2 งานวิจัยในประเทศ

เลิศ อานันทนนะ (2528 : 129) ได้ทดลองนำเสียงดนตรีมาใช้ประกอบการสอนอย่างสร้างสรรค์ทางศิลปะสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 ผลปรากฏว่า เสียงดนตรีสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก เสริมสร้างความคิด จินตนาการ ช่วยกระตุ้นให้มีการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์ระหว่างประสาท ตา หู กล้ามเนื้อมือ ให้สอดคล้องกับการใช้ความคิด นอกจากนั้นยังทำให้เหนื่อยช้าและคลายความเครียด

พิมพ์ ม่วงศิริธรรม (2538 : 75) ได้ศึกษาผลของการฟังดนตรีที่มีผลต่อความเร็วในการออกวิ่งระยะสั้นกับนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม จังหวัดนนทบุรี ที่อาสาสมัครเข้ารับการทดลองโดยการฟังเสียงดนตรีที่ต่างกันคือเพลงประเภทคลาสสิก เพลงที่นักเรียนชอบ และกลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้รับฟังเพลงก่อนการวิ่ง ผลปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันต่อความเร็วในการออกวิ่งระยะสั้น

ผลทาน ศรีณรงค์ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบสัมฤทธิ์เชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง โดยใช้ดนตรีเป็นสื่อกับการสอบแบบธรรมชาติ พบว่าดนตรีเป็นสื่อเร้า กระตุ้นได้อย่างแตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

ศศิธร ปรีทอง (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเปรียบเทียบผลของการฟังเพลงบรรเลงไทยเดิม เพลงไทยบรรเลงจังหวะเร็วก่อนเริ่มต้นบทเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน และความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ พบว่านักเรียนที่ฟังเพลงบรรเลงไทยเดิม เพลงไทยบรรเลงจังหวะเร็ว กับนักเรียนที่ไม่ฟังเพลงมีผลสัมฤทธิ์ทางด้านทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานแตกต่างกันและเมื่อเปรียบเทียบทีละคู่พบว่าเพลงบรรเลงไทยเดิมกับไม่ฟังเพลงแตกต่างกัน เพลงไทยบรรเลงจังหวะเร็วกับไม่ฟังเพลงไม่แตกต่างกัน และสุชาติ ดิงสะ (2534) ได้ทำการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนการอ่านในใจโดยมีเสียงดนตรีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่อ่านในใจโดยไม่มีดนตรีคลอ

จันทร์เพ็ญ สุภาพล (2535 : 72 – 73) ได้ศึกษาการเล่านิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ปี จำนวน 30 คน พบว่า เด็กปฐมวัย ที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรี และนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และพบว่า เด็กที่ได้รับฟังการเล่านิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

ทฤษฎี เกื้อสกุล (2545 : 93) ได้ศึกษาการรู้จักและอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ชั้นอนุบาล จากการฝึกโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ และไม่มีอาการพิการซ้ำซ้อน อายุ 5 – 10 ปี ศึกษาในชั้นอนุบาล ในศูนย์การศึกษาภาคพิเศษ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ระยะเวลาที่ศึกษา 6 สัปดาห์ ๗ ละ 4 วัน ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลักการใช้กิจกรรมทักษะดนตรีมีพฤติกรรมทางอารมณ์และการรับรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้กิจกรรมทักษะทางดนตรี พบสรุปได้ว่าการใช้กิจกรรมดนตรี เป็นกิจกรรม และประสบการณ์ที่ดี ที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนได้รู้จักใช้จินตนาการ สร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระ ตลอดจนมีพัฒนาการที่ดีทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ

2.1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ

จันทวรรณ เทวรักษ์ (2526 : 14 – 26) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ค้นพบสิ่งใหม่หรือทำของเก่าให้ดีขึ้นหรืออีกความหมายหนึ่งเป็นความคิดกว้างขวาง แบบอเนกนัยที่ช่วยให้สามารถประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ได้ รวมถึงความสามารถในการแก้ปัญหาได้สำเร็จ และได้กล่าวอีกว่า กิจกรรมที่เด็กวัย 3-5 ขวบ สามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ได้นั้นปรากฏอยู่ในศิลปะด้านต่างๆ เช่น ภาษา ดนตรี งานฝีมือ รวมทั้งการเล่นอิสระทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 15) ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ หมายถึง กิจกรรมศิลปะที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึกที่เป็นนามธรรมสามารถฝึกให้เด็กรู้จักการสังเกต หาเหตุผล รู้จักสร้างสรรค์ลักษณะนิสัยที่ดี และมีความพร้อมในการเรียน

เยวพา เตชะคุปต์ (2528 : 97) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ได้มีอิสระในการทดลองค้นคว้าและสามารถสื่อสารสิ่งที่เขาทดลองกับผู้อื่นและยังมีโอกาสได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ ตลอดจนทั้งความสัมพันธ์ในการเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน เขียน นอกจากนี้ยังมีโอกาสพัฒนาด้านสังคม เช่น แลกเปลี่ยนวัสดุ อุปกรณ์ หมุนเวียน หมุนเวียนกันรับผิดชอบ ในการใช้และเก็บอุปกรณ์ต่างๆ ราศี ทองสวัสด์ และละออ ชูติกร (2529 : 105) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่าความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ หมายถึง กิจกรรมการวาดภาพ ด้วยสีเทียน การปั้นดินน้ำมัน การเล่นสี ฉีก ปะกระดาศ เศษวัสดุ ฯลฯ ที่สามารถพัฒนาทักษะการใช้มือ กล้ามเนื้อ และความคิดสร้างสรรค์พอสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ หมายถึง กิจกรรมศิลปะ ซึ่งได้แก่ การวาดภาพ การปั้น การพิมพ์ฉีกปะ ตัดปะกระดาศ การประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ มุ่งกระตุ้นให้เกิดคิด จินตนาการ ตลอดจนการฝึกให้เด็กรู้จักสังเกตหาเหตุผล ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนต่อไป

อารี สุทธิพันธุ์ (2519 : 39) อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึง ความสามารถที่จะรวบรวมสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันเข้าเป็นสิ่งใหม่ รูปแบบ และอาจนำไปใช้ในแง่หนึ่ง ใต้ความสามารถนี้แสดงออกโดยการตอบสนองต่อสิ่งเร้า โดยสิ่งเร้า นั้นจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความคิดต่อเนื่องสัมพันธ์กันไปจนสิ้นสุด

2.1.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525 : 34) ได้เสนอแนวความคิดไว้ว่าศิลปะศึกษาเป็นวิชาจำเป็นต้องจัดไว้ในหลักสูตร เพราะเป็นวิชาที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญหลายประการและการเรียนรู้เหล่านี้จะช่วยพัฒนานักเรียนให้เติบโตขึ้นเป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข และเจริญก้าวหน้า

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 63 – 68) ได้อธิบายว่า ศิลปะช่วยให้เกิดพัฒนาการด้านอื่น ดังนี้

(1) ศิลปะพัฒนาพฤติกรรมในการทำงาน เด็กจะเกิดความคล่องตัวในความคิดและแสดงความชำนาญในการคิดสร้างสรรค์หรือสมรรถภาพในการแสดงออกนี้เป็นสิ่งที่ท้าทาย ให้เกิดความกระหายในการทำงานศิลปะอีกต่อไปศิลปะ

(2) พัฒนาบุคลิกภาพ การเรียนโดยการลงมือปฏิบัติทำให้เกิดความเคยชินซึ่งเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ทำให้เด็กรักการทำงานและขยันหมั่นเพียรศิลปะ

(3) พัฒนาพลังของการแสดงออกทางด้านอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดจินตนาการ และการสร้างสรรค์

(4) ศิลปะพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ผลสำเร็จของการทำงานศิลปะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ เมื่อบุคคลได้พบกับความสำเร็จอยู่เสมอ ทำให้ทุกคนเกิดความมั่นใจในการทำงานของตนมากขึ้นศิลปะ

(5) พัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น การสร้างสรรค์จึงเป็นการลองผิดลองถูก และแก้ปัญหาอยู่ตลอดเวลาจนกว่างานจะเสร็จ

(6) ศิลปะพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่เอื้อเพื่อต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรึกษาหารือและหาข้อสรุปร่วมกัน

องค์การ อินทรมพรรย์ และคนอื่นๆ (2526 : 279-282) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระไว้ว่า การให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระช่วยให้เกิดผลดีในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

(1) เด็กเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ทำงานอย่างพึงพอใจ ตามความคิดของตนเองช่วยให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน

(2) มีความเชื่อมั่นในตนเอง การให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระโดยไม่กำหนดแบบอย่างตายตัว จะทำให้เด็กมั่นใจในการทำงานของตนเองมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผลงานของตนเองได้เป็นที่ยอมรับในเรื่องของการแสดงออกมากกว่าเลียนแบบ เด็กจะได้พัฒนาในด้านของการเป็นผู้กล้าคิด กล้าทำ แต่ทั้งนั้นผู้สอนต้องตระหนักถึงขอบเขตของเด็กที่แสดงออกอย่างเหมาะสมด้วย

(3) มีความคิดสร้างสรรค์ เด็กที่กล้าแสดงออกจะมีความคิดเป็นตัวของตัวเองมีความฉับไวในการคิด การกระทำที่ไม่เป็นการลอกเลียนแบบของผู้อื่น

(4) ความเป็นผู้ที่มีเหตุผลความสามารถในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยไม่ยึดถือความคิดของตนเป็นที่ตั้ง มีเหตุผลในการคัดเลือกหรือตัดสินสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม เช่น การคัดเลือกยึดลำดับของผลงาน เด็กควรยอมรับข้อตกลง หรือหลังเกณฑ์ในการทำงานก่อนที่จะพิจารณาตัดสินว่าผลงานชิ้นใดเหมาะสม

(5) การเป็นผู้รู้จักสังเกต การสังเกตช่วยการทำงานของเด็กมีลำดับขั้นตอนสามารถบรรลุจุดหมายได้อย่างรวดเร็วช่วยทำให้เกิดความมั่นใจมากขึ้นและเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักทำงานอย่างมีลำดับขั้น

(6) ความสามารถในการประยุกต์ใช้มีความสามารถในการดัดแปลงประสบการณ์ที่ได้พบเห็นมาใช้ในกิจกรรมทางศิลปะได้ เช่น การประดิษฐ์ภาพบ้านของฉันทัน เป็นต้น

(7) ความเป็นผู้กล้าตัดสินใจ ความสามารถในการแสดงออกมีส่วนต่อการเป็นผู้กล้าในการตัดสินใจ เช่น การฉีกรูปทรงตามความนึกคิดโดยไม่ต้องร่างแบบก่อน

(8) การเป็นผู้มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การแสดงอย่างฉับไวต้องอาศัยความสามารถในการแก้ปัญหา เช่นการที่ครูกำหนดให้วาดภาพเพื่อนบ้าน แต่เด็กไม่มั่นใจที่จะวาดรูปคน เด็กก็จะวาดแต่รูปบ้าน หลังจากซักถามความคิดเห็นของเด็กแล้วเด็กก็ตอบว่า “คนอยู่ในบ้านจึงมองไม่เห็น” ดังนั้นครูจะเน้นให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นและกล้าที่จะแสดงออกมิใช่เลี่ยงปัญหา

สัญลักษณ์ เทียนสุวรรณ (2528 :102) กล่าวว่า วิชาศิลปะเป็นวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระ สามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่กว่าวิชาอื่นใด

ราตี ทองสวัสดิ์ (2529 : 103-104) กล่าวว่า สิ่งที่พึงตระหนักในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์คือ กิจกรรมสร้างสรรค์หรือศิลปะสำหรับเด็ก มิได้มีจุดหมายให้เด็กทำงานเพื่อความสวยงามหรือเหมือนจริงแต่เป็นการช่วยพัฒนากล้ามเนื้อให้แข็งแรงให้จับดินสอขีดเขียนได้ดี เป็นการฝึกประสาทสัมผัสระหว่างมือและตาเพื่อให้มีพื้นฐานการเขียนที่ดี ตลอดจนช่วยพัฒนาอารมณ์จิตใจ ให้เด็กมีความเพียร มีความอดทน มีสมาธิในการทำงาน และรู้จักรับผิดชอบ การได้ทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยให้เรียนรู้การเข้าสังคม การแบ่งปันความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ทำให้เด็กรู้จักคิด มีเหตุผลในการทำงาน จึงควรให้กำลังใจในการทำงานกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ ให้เด็กเกิดความมั่นใจ กล้าคิดกล้าแสดงออกอย่างเต็มที่

พรารินทร์ สุทธิจิตตะ (2529 : 24) เห็นว่า กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี คือ กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพราะเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจความสามารถและสอดคล้องกับหลักการพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้กล้ามเนื้อและตาสัมพันธ์กัน ช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์และส่งเสริมความคิด ความคิดจินตนาการ การรู้จักทำงานด้วยตนเอง ฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ทั้งความคิดและการกระทำ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทางศิลปะ และยังนำไปสู่การเรียนรู้เขียนอ่านอย่างสร้างสรรค์ต่อไปอีกด้วย

สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 6-15) ได้สรุปประโยชน์ของความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ ดังนี้

(1) เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ ส่งเสริมอิสรภาพในการทำงาน ครูควรวางวัสดุอุปกรณ์ไว้ในที่ที่เด็กจะหยิบมาใช้ได้ และมีโอกาสเลือกหยิบได้ตามพอใจ ในขณะที่เดียวกันเด็กก็จะสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนกับเพื่อนๆ ได้

(2) เด็กมีสุนทรียภาพต่อสิ่งแวดล้อมเด็กรู้จักชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่างๆ เป็นสิ่งที่ควรได้รับการพัฒนา ซึ่งผู้ใหญ่ควรทำตัวอย่างโดยการยอมรับและชื่นชมในผลงานของเด็กโดยฝึกให้เด็กเห็นว่าทุกๆ อย่างมีความหมายสำหรับตัวเขา ส่งเสริมให้รู้จักสังเกตเห็นสิ่งที่ผิดแปลกในสิ่งธรรมดาสามัญ ให้ได้ยินในสิ่งที่ไม่เคยได้ยินและฝึกให้เขาสนใจในสิ่งต่างๆ รอบตัว

(3) เด็กเกิดความพอใจและสนุกสนาน ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ เด็กควรทำตามความพอใจและมีความสนุกสนาน การพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนเป็นโอกาสที่เด็กแสดงออกซึ่งความคิดของเขาและเป็นการพัฒนาภาษาไปด้วย การเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความสามารถทางสร้างสรรค์ จะช่วยให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ช่วยส่งเสริมให้เขามีกำลังใจ เข้าใจตนเองว่ามีความคิดที่ดีและมีความสามารถหลายอย่าง

จงใจ ขจรศิลป์ (2532 : 44) กล่าวว่า ศิลปะมีความสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็ก และนอกจากจะปลูกฝังความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์แล้วยังส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง และส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอีกด้วย

ซึ่งการส่งเสริมให้ได้ผลดีนั้นครูจำเป็นต้องให้อิสระแก่เด็กในการแสดงออกทางความคิดริเริ่มด้วยตนเองอย่างจริงจัง การพัฒนานั้นจึงจะได้ผล

จากเอกสารดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่ายิ่งต่อเด็ก ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีจิตใจที่อ่อนโยน รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สามารถพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การส่งเสริมให้ได้ผลดีนั้น เด็กต้องได้รับความอิสระ ริเริ่มด้วยตนเอง ได้รับการกระตุ้นส่งเสริมสนับสนุน มีกำลังใจในการคิดสร้างสรรค์ต่อไป

2.1.3 ความหมายของศิลปะ

กรมวิชาการ (2545 : 2) กล่าวว่า ลักษณะธรรมชาติของศิลปะเป็นการเรียนรู้เทคนิค วิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดัดแปลง จินตนาการ มีสุนทรียภาพและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล

สิริพร ตันติรัตน์ไพศาล (2545 : 8) กล่าวว่า คำว่า Art ในภาษาอังกฤษ มีรากมาจากภาษาละตินว่า Ars ซึ่งมีความหมายถึง ทักษะหรือความชำนาญ หรือความสามารถพิเศษ ศิลปะทางภาษาจีนใช้คำว่า ยี-ซู ก็มีความหมายถึงความฝึกฝนทางทักษะเช่นกัน ส่วนคำว่าศิลปะในภาษาไทยมาจากภาษาสันสกฤตว่า ศิลป ภาษาบาลีว่า สิปป มีความหมายว่า ฝีมือยอดเยี่ยม หรือศิลปะเกี่ยวข้องกับทักษะหรืองานฝีมือ ปัจจุบันนี้ ความหมายของศิลปะได้ขยายมากขึ้นมากกว่าลักษณะงานฝีมือ โดยความรวมถึงความพยายามอันเกิดจากจิตสำนึกในในอันที่จะสร้างสรรค์ สี รูปทรง เส้น เสียง ลีลาการเคลื่อนไหว และปรากฏด้านอื่นๆ ที่แสดงออกซึ่งความรู้สึกรักนึกคิดหรืออารมณ์

มานพ ถนอมศรี (2546 : 14) กล่าวว่า ศิลปะเป็นผลงานสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาของมนุษย์ที่ถ่ายทอดออกมาโดยผ่านสื่อ เทคนิควิธีการต่างๆ มีหลากหลายรูปแบบและผลงานที่จะได้รับการยกย่องว่าเป็นศิลปะนั้น ต้องมีคุณค่าต่อจิตใจหรือก่อให้เกิดการสะเทือนอารมณ์

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ศิลปะ หมายถึง การแสดงออกถ่ายทอดออกมาโดยผ่านสื่อผลงาน ซึ่งเป็นการสื่อสารความคิด ความรู้สึกต่างที่เด็กเห็น และรับรู้โดยใช้จินตนาการ การสังเกต การใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ จนเกิดความเข้าใจในธรรมชาติ เด็กยังมีโอกาสพัฒนาความคิด ได้รับความรู้เพิ่มพูนได้แสดงออกอย่างอิสระ มีสุนทรียภาพและเห็นคุณค่าความงามของศิลปะ

2.1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการจัดกิจกรรมศิลปะ

ลลิตพรรณ ทองงาม (2539 : 10-23) กล่าวว่า ศิลปะ เป็นสิ่งจำเป็นในการปูพื้นฐาน และเป็นสิ่งสำคัญทางการศึกษา วิลสัน ไรเล่ ได้กล่าวว่า ศิลปะศึกษาไม่ใช่กิจกรรมการใช้เวลาว่างพักผ่อนของการศึกษาศิลปะศึกษา เป็นการเพิ่มเติมมิติที่แตกต่างออกไปสู่การเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ ศิลปะศึกษาไม่ใช่ส่วนประกอบของการศึกษา แต่ศิลปะศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการทางการศึกษาอับราฮัมมาสโลว์ ศาสตราจารย์ทางจิตวิทยาของมหาวิทยาลัยแบรนดิสได้ให้ทัศนะว่าศิลปะ มีความสัมพันธ์ค่อนข้างแนบแน่นกับจิตวิทยาและชีววิทยาของเอกัตบุคคล นั่นคือ ศิลปะเป็นปัจจัยสร้างประสบการณ์พื้นฐานของการศึกษา ดังนั้น ครูจึงใช้ประโยชน์และความสำคัญจากศิลปะช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพที่เหมาะสมและพึงปรารถนาให้แก่เด็ก เพราะศิลปะสามารถช่วยพัฒนาเด็กได้หลายด้าน ดังนี้

2.1.4.1 ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านอารมณ์

การวาดเขียนช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ดีขึ้น ระดับของพัฒนาการจะขึ้นอยู่กับการแสดงออกจากรูปภาพซึ่งเป็นงานของเด็กเอง ระดับของการแสดงตัวตนจะมีตั้งแต่การพัฒนารูปแบบที่เด็กวาดรูปซ้ำๆ ออกมาเป็นพิมพ์เดียวกันหมด จนกระทั่งถึงพัฒนาการขั้นสูง ซึ่งเด็กจะวาดภาพอย่างมีความหมายและมีความสำคัญต่อตัวเอง โดยเฉพาะเด็กเล็กเริ่มวาดรูป ตัวเองได้สำเร็จจุดนี้เองที่เด็กปล่อยอารมณ์ได้ดีที่สุด เขาแสดงออกจากสิ่งที่เขาอยากทำ

2.1.4.2 ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านสติปัญญา

พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กเราสามารถสังเกตเห็นได้จากพัฒนาการของการรู้จักตนเองและสภาพแวดล้อม ความรู้ต่างๆ ที่เด็กนำมาใช้ในขณะทีวาดรูป จะชี้ให้เห็นระดับสติปัญญาของเด็ก ดังนั้นภาพวาดของเด็กจึงเป็นเครื่องชี้ระดับของความสามารถทางสมองหรือสติปัญญาของเด็ก

2.1.4.3 ศิลปะช่วยพัฒนาการทางกาย

พัฒนาการทางกายภาพในงานของนักเรียนจะสังเกตเห็นได้จากความสัมพันธ์ของการมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อมือ การควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่น การควบคุมกล้ามเนื้อและตาในการลากเส้นตลอดจนการฝึกทักษะต่างๆ ในกิจกรรมทางศิลปะ เช่น การพิมพ์ การตัด ปะ ดัด ความเปลี่ยนแปลงทางกายสามารถเห็นได้ง่ายในวัยเด็กเริ่มขีดเขียน

2.1.4.4 ศิลปะช่วยพัฒนาการทางการรับรู้

ความเจริญเติบโตและการเรียนรู้ทางประสาทสัมผัสเป็นส่วนสำคัญของประสบการณ์วิชาศิลปะ โดยครูเป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างประสบการณ์ทางการเห็น ฝึกการสังเกต ฝึกความละเอียดอ่อน มีความประณีตในการจัด ควรจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาการทางการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นสามารถสังเกตได้ในการที่เด็กได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างหลากหลายศิลปะช่วยพัฒนาการ ทางด้านสังคม

พัฒนาการทางสังคมของเด็ก จะเห็นได้จากความพยายามในการสร้างสรรค์ของเด็กภาพเขียนและภาพวาดต่างๆ จะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกคิดของเด็กที่มีต่อประสบการณ์ของตนเองและของผู้อื่น เด็กเล็กๆ จะเริ่มวาดรูปคนไว้ในภาพทันทีที่พ้นระยะขีดเขียนแบบสะเปะสะปะ และสิ่งแรกที่เด็กวาดแล้วมีผู้ดูออกว่าเด็กวาดอะไรนั้นก็คือรูปคน เมื่อเด็กเติบโตขึ้นงานศิลปะจะสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจความรู้สึกที่เด็กมีต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคมของเขา เมื่อเด็กมีพัฒนาการทางด้านความเข้าใจผู้คนรอบข้างมากขึ้นและเข้าใจถึงอิทธิพลของคนที่มีต่อชีวิตของเขาเรื่องราวที่เด็กจะวาดรูปไว้ในงานศิลปะก็คือสิ่งเหล่านั้นนั่นเอง

2.1.4.5 ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านสุนทรียะ

พัฒนาการทางสุนทรียะ คือ ส่วนประกอบพื้นฐานของของความรู้ความชำนาญทางศิลปะสุนทรียะอาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการวัดความคิด ความรู้สึก และการรับรู้ให้เป็นการแสดงออกซึ่งสื่อความคิดและความรู้สึกให้ผู้อื่นได้รับรู้เช่น การจัดเรียงคำเราเรียกว่า บทกวี การจัดเสียง เราเรียกว่า ดนตรีและการจัดเส้น รูปร่าง สีและรูปทรงเราเรียกว่าศิลปะ การจัดการเคลื่อนไหวของร่างกายเราเรียกว่าการเต้นรำ สุนทรียะไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว เกณฑ์ของความงามขึ้นอยู่กับบุคคลแต่ละคนขึ้นอยู่กับงานแต่ละประเภท หรือขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมนั้นๆ ตลอดจนความตั้งใจหรือเป้าหมายของการผลิตงานศิลปะเราพบว่ารูปแบบของความงามไม่ได้เกิดจากการรับกฎเกณฑ์จากภายนอกเท่านั้น อาจเกิดจากภายในและความรู้สึกและเกิดมาจากการสร้างสรรค์ซึ่งเกิดมาจากกฎของงานเอง

2.1.4.6 ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์

พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์นั้นเริ่มมีมาตั้งแต่เด็กๆ เริ่มขีดเขียนเด็กจะขีดรูปต่างๆ จากความคิดของตนเอง และมีลักษณะเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งไม่มีใครเหมือน จากการขีดเขียนแบบง่ายๆ ไปสู่ผลงานที่ซับซ้อนสร้างสรรค์จากจินตนาการและความเป็นตัวของตัวเองในงานของเด็ก

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 107) กล่าวว่า ศิลปะเป็นแนวทางช่วยให้เด็กได้แสดงความสามารถ และความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมาในรูปของภาพหรือสิ่งของ เด็กใช้ศิลปะเป็นสื่ออธิบายสิ่งที่เขาทำ เห็น รู้สึก และคิดออกมาเป็นผลงาน การจัดประสบการณ์ศิลปะเด็กมีโอกาสได้ค้นคว้า ทดลองและสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นและโลกที่อยู่รอบตัวเขาเข้าใจได้ และมีโอกาสพัฒนาความคิด จินตนาการ

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความสำคัญและประโยชน์ของการจัดกิจกรรมศิลปะช่วยเหลือ เสริมสร้างบุคลิกภาพที่เหมาะสมให้กับเด็ก เพราะศิลปะสามารถพัฒนาเด็กได้หลายด้าน เช่น ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา พัฒนาสมองซีกซ้ายและขวา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ช่วยให้เด็กได้แสดงความสามารถและความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมา เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ทดลอง แสดงความคิด ความรู้สึก ผลสะท้อนจากการทำงานศิลปะทำให้ทราบถึงการเจริญเติบโตของเด็กได้

2.1.5 กระบวนการความคิดสร้างสรรค์ มีส่วนประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ (อารี สุทธิพันธ์ 2519 : 41-48)

1. การรับรู้ (Perception) เป็นส่วนประกอบที่ได้รับจาก ปรากฏการณ์ และเหตุการณ์ที่ประทับใจมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1.1 รูปและพื้น (Figure and Ground)

1.2 แสงและเงา (Light and Shadow)

1.3 ตำแหน่งและสัดส่วน (Position and Proportion)

1.4 ความเคลื่อนไหว (Motion)

1.5 การสัมผัสลึบคลำ (Touching)

2. จินตนาการ (Imagination) เป็นผลมาจากการรับรู้ตามประสาทสัมผัส ต่างๆ และเกิดจากการรับรู้ทั้งหมด 2 ทาง คือ

2.1 การรับรู้ทางวัตถุ

2.2 การรับรู้ทางจิตใจ

3. ประสบการณ์ (Experience) เป็นผลมาจากการปะทะของตัวเรากับ สิ่งแวดล้อมและสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะให้เกิดสิ่งใหม่ หรือของใหม่ขึ้น โดยมีกระบวนการ สร้างสรรค์ 3 ประการ คือ

3.1 การสลับให้ต่างไปจากที่เคยเห็น ได้แก่ การสลับให้ผิดตำแหน่งที่เคย เห็นมาก่อน โดยให้ตำแหน่งเปลี่ยนแปลงไปการสลับให้มีรูปร่าง หรือรูปทางต่างไปจากเดิม เช่น ขยายบางส่วนให้โตขึ้น กว้างขึ้น หรือทำให้บางส่วนเล็กลง การสลับให้มีสีสันทกต่างไปจากที่เคย เห็นกันมาแล้ว ซึ่งเกี่ยวข้องกับแสงและเงาด้วยการสลับให้เกิดผลประโยชน์ใช้สอยต่างไปจากที่เคย พบเห็น เคยทราบมาก่อน

3.2 การสร้างความคิดให้สับสน

นอกจากนี้ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 95) กล่าวว่า การสร้างสรรค์ทางศิลปะ โดยทั่วไปอาจมีวิธีการต่างๆ คือ

1. การสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมา

2. การปรับปรุงจากเดิม

3. การย้ายตำแหน่งจากของเดิม

4. การนำหลายรูปแบบมาผสมกัน

2.1.6 รูปแบบทางศิลปะ

ศิลป์ชัย ชื่นประเสริฐ (2524 : 58-59) อธิบายสรุปว่ารูปแบบทางศิลปะ รูปแบบต่างๆ จะสามารถถ่ายทอดเนื้อหา คือความคิดสร้างสรรค์ได้มากหรือน้อย ย่อมขึ้นอยู่กับ

ทักษะประสบการณ์ และพัฒนาการในการสร้างสรรค์ความคิดหรือสัญลักษณ์ (รูปแบบ) ใหม่ ๆ มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. ความรู้สึกไวต่อปัญหา คือความสามารถในการที่จะรับรู้และเข้าใจปัญหาได้อย่างรวดเร็ว
2. ความคิดริเริ่ม คือความสามารถคิดในสิ่งแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับผู้อื่น และมีความคิดเป็นของตัวเอง
3. ความคล่องแคล่วในการคิด คือความสามารถในการคิดได้อย่างรวดเร็ว
4. ความยืดหยุ่นในการคิด คือความสามารถในการคิดได้หลายแนวทาง ไม่ซ้ำซากอยู่กับรูปแบบเดิม หรือความคิดเพียงแบบเดียว

2.1.7 กิจกรรมความคิดสร้างสรรค์

กิจกรรมหรือวิธีการที่ส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเป็นสิ่งสำคัญที่ควรจัดให้เด็กได้ฝึกซึ่งทอแรนซ์ เชื่อว่า ทุกคนสามารถได้รับการฝึกให้มีความคิดสร้างสรรค์สูงได้ ในการฝึกต้องใช้วิธีสอนที่ต่อเนื่องและทำอยู่เสมอเป็นประจำ วิธีการฝึกของทอแรนซ์ มุ่งไปในด้านการคิดแก้ปัญหา การทำกิจกรรม เช่น วาดภาพ แต่งเรื่องโดยใช้จินตนาการ และการให้คิดเสริมแต่งสิ่งที่ไม่สมบูรณ์ เช่น ภาพหรือเรื่องที่ยังไม่สมบูรณ์เนื่องจากเด็กจะมีแรงจูงใจ ที่จะคิดสร้างสรรค์ได้มาก ถ้าอยู่ในสถานการณ์ที่มีข้อมูลไม่สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ วราภรณ์ รักวิชัย (2533 : 164-168) ที่กล่าวว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์จะเป็นกิจกรรมด้านศิลปะ คำพูด และการกระทำ ดังนี้

กิจกรรมศิลปะ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และชวนฝึกประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตาการรู้จักใช้ความคิดของตนเองในการแสดงออกทางความคิดหลายๆ ด้าน เช่น ความสนุก การกระโดดโลดเต้น แสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึก เป็นการพัฒนาความรู้สึกนึกคิดที่จะนำไปสู่การคิดสร้างสรรค์ต่อไป กิจกรรมศิลปะ ได้แก่ การวาดภาพ การละเล่นสีหรือวาดภาพด้วยนิ้วมือ การฉีกกระดาษ ปะกระดาษ ตัดกระดาษ การพับกระดาษ การปั้นดินน้ำมัน แป้ง และดินขี้วเหนียว การประดิษฐ์เศษวัสดุ

1. การวาดภาพ

1.1 ให้อิสระในการเขียนภาพ ลากเส้นตามความพอใจเสนอแนะเด็กให้คิดถึงสิ่งที่เราชอบ ที่เราอยากทำ หรือเราอยากจะทำอะไรสักอย่างให้เวลาเด็กนั่งคิด แล้วลงมือวาด โดยบอกให้เด็กลงมือทำ โดยให้วาดภาพตามใจชอบ วาดภาพจากจินตนาการ วาดภาพจากประสบการณ์ วาดภาพจากการฟังนิทาน วาดภาพจากสิ่งแวดล้อม วาดภาพจากเสียงเพลง

1.2 การวาดภาพต่อเติมจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ หรือวาดภาพต่อเติมจากส่วนที่ไม่สมบูรณ์

- ให้ภาพที่ไม่สมบูรณ์แก่เด็ก อาจจะทำให้รูปเฉพาะปาก หัว ฯลฯ แล้วให้เด็กคิด ใช้จินตนาการต่อเติมส่วนต่างๆ นั้น ให้เป็นรูปอะไรก็ได้

- ให้สิ่งเร้าแก่เด็กโดยเป็นรูปอะไรก็ได้ เช่น ให้ภาพวงกลม สามเหลี่ยม เส้นตรง แล้วให้เด็กใช้จินตนาการคิดต่อเติมให้เป็นรูปอะไรก็ได้

2. การละเล่นด้วยมือ

การใช้มือละเล่นสับนกระดาศ ใช้นิ้วมือลากเป็นรอยเส้นต่างๆ ซึ่งเป็นไปตามอารมณ์ จินตนาการ จังหวะ การเคลื่อนไหว ภาพที่เกิดขึ้นจะเป็นรอยลากเส้นด้วยส่วนต่างๆ ของมืออาจจะเป็นการสร้างรูปใหม่ๆ ในขณะที่มือละเล่นสิ่งไป

2.1.8 หลักการสอนโดยทั่วไป

1. ศิลปะไม่ใช้การลอกแบบ แต่เป็นงานที่ทุกคนสามารถถ่ายทอดแนวความคิดของตนออกมาในรูปของงานศิลปะ ในการสอน ครูจึงต้องช่วยให้เด็กมีความคิดเสียก่อนว่าจะทำอะไร เพราะเด็กยังไม่รู้จักวางโครงการด้วยตนเอง ครูต้องช่วยจัดสิ่งเร้าให้เด็กสร้างงานออกมา

2. ศิลปะสำหรับเด็ก เป็นวิชาที่เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และเรียนได้ตามความสามารถ หากจะเรียนรู้ได้แต่ผู้ที่มีความถนัดเป็นพิเศษไม่ ครูไม่ควรนำผลงานของเด็กแต่ละคนมาเปรียบเทียบกัน แต่ควรประเมินค่าผลงานทางศิลปะของเด็ก โดยคำนึงถึงความงอกงามของเขาเองเป็นเกณฑ์

3. ศิลปะสำหรับเด็ก เป็นวิชาที่ครูทุกคนสอนได้ ถ้าหากเข้าใจเด็กและเข้าใจความมุ่งหมายของวิชาศิลปะ เพราะครูเป็นเพียงผู้เร้าและแนะนำเท่านั้น

4. ศิลปะสอนความต้องการของเด็กได้ โดยช่วยให้เด็กผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ ช่วยให้มีความคิดริเริ่ม และมีความคิดสร้างสรรค์ ส่วนในทางสังคมนั้น ศิลปะช่วยให้เด็กรู้จักทำงานร่วมกัน รู้จักการให้และการรับ รู้จักรับผิดชอบต่อกัน

5. การประเมินค่าผลงานทางศิลปะนั้น ถือเอางาน ของแต่ละคนเป็นเกณฑ์ หากได้ยึดเอามาตรฐานของผู้ใหญ่หรือศิลปินมาเป็นเกณฑ์ไม่

6. ในการสอนศิลปะ ครูเป็นเพียงผู้เร้า ผู้ให้คำแนะนำ ตลอดจนเป็นผู้ให้กำลังใจ หากเป็นผู้สั่งให้เด็กทำอย่างนั้นอย่างนี้ไม่

7. ครูต้องคอยให้กำลังใจโดยการชมเชย อย่าติเตียนต่อหน้าผู้อื่นถ้าเด็กทำอะไรผิดพลาด ครูควรแนะนำให้เข้าเห็นข้อบกพร่องด้วยตัวของเขาเอง

8. ในการแสดงออกทางศิลปะ เด็กควรมีโอกาสได้ทำกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง ทั้งนี้ เป็นการช่วยให้เด็กได้แสดงความคิด ความสามารถออกมาให้เหมาะสมกับความถนัดของเขา

9. ในการสอนศิลปะ ควรสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาไทย สังคมศึกษา และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น
10. ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกงานและวัสดุ ให้เหมาะกับความต้องการของเขา ดังนั้น วัสดุต่าง ๆ จึงควรจัดไว้ให้พอเพียง
11. ในฐานะที่สอนศิลปะ ครูที่ดีย่อมมีความสนใจในการสอนพยายามค้นคว้าหาความรู้และวิธีการใหม่ ๆ มาสอนอยู่เสมอ
12. ครูต้องเตรียมการสอนโดยการทดลองปฏิบัติดูก่อน หากบกพร่องอย่างไร พึงแก้ไข ปรับปรุง แล้วจึงนำมาสอนในชั้น
13. กฎเกณฑ์ยาก ๆ ยังไม่ควรนำมาสอนในระยะต้น ๆ ควรรอจนกว่าเด็กจะเข้าใจในสิ่งที่ยาก ๆ เสียก่อน สำหรับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ควรเอาไว้สอนในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย
14. ผลงานทางศิลปะของเด็ก ควรแสดงไว้ให้ปรากฏแก่เด็กอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้ เป็นการให้กำลังใจแก่เด็กเจ้าของงาน และเป็นการกระตุ้นให้เด็กอื่น ๆ สนใจในศิลปะด้วย
15. ควรส่งเสริมให้เด็กรู้จักรับผิดชอบในการทำงาน เช่น การทำความสะอาดห้องเก็บรักษาเครื่องใช้ การเก็บรักษาผลงานที่สร้างขึ้น เหล่านี้ควร ให้เป็นภาระของเด็กทั้งสิ้น

2.1.9 ชั้นแห่งพัฒนาการทางการสร้างสรรค์ของเด็กชั้นประถมศึกษาตอนต้น

เด็กในชั้นประถมศึกษาตอนต้นในที่นี้ หมายถึงเด็กที่มีอายุระหว่าง 6 ปี ถึง 12 ปี เด็กที่มีอายุระหว่าง 6 ปี ถึง 8 ปี จัดว่ากำลังมีความมกงานในทางจินตนาการมากกว่าเด็กที่มีอายุ 9 ปี ถึง 11 ปี อย่างไรก็ตาม จินตนาการของเด็กจะเริ่มพัฒนาขึ้นอีกอย่างรวดเร็วเมื่อเด็กอายุระหว่าง 12 ปี ถึง 13 ปี เป็นที่น่าสังเกตว่า นอกจากอัตราความมกงานของจินตนาการจะแตกต่างกันในระดับอายุต่าง ๆ แล้ว แบบของจินตนาการก็ยังแตกต่างกันออกไปอีก จิตนาการของเด็กอายุ 6 ปี ถึง 7 ปี จะหนักไปในทางร้องรำมากกว่าเด็กอายุ 4 ปี ถึง 5 ปี เด็กอายุ 7 ปี จะมีความอยากรู้อยากเห็นเพิ่มขึ้นตลอดเวลาจนถึงอายุ 8 ปี ถึง 9 ปี

พัฒนาการทางการสร้างสรรค์ของเด็กจะเริ่มลดลงเมื่อเด็กมีอายุ 9 ปี ถึง 11 ปี ระยะเวลาเด็กจะเริ่มรวมกันเข้าเป็นกลุ่ม ดังนั้น ความคิดเห็นต่าง ๆ ของเด็กจึงมักคล้อยตามไปกับพรรคพวก เด็กในวัยนี้ไม่ว่าเด็กหญิงหรือชาย จะยึดมั่นอยู่กับเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายเป็นสิ่งสำคัญ อย่างไรก็ตาม พัฒนาการทางการสร้างสรรค์ของเด็กวัยนี้ พอจะจำแนกให้ละเอียดได้ดังนี้ อายุ 6 ปี – 8 ปี

สมรรถภาพทางการสร้างสรรค์ของเด็กในวัย 6 ปี – 8 ปี จะเกี่ยวข้องกับความเป็นจริงเสียเป็นส่วนใหญ่ เด็กจะพยายามจดจำเอารายละเอียดจากของจริงมาแสดงออก แม้กระทั่งการเล่นของเขา ถึงเด็กจะนำเอาความเป็นจริงมาแสดงออกไม่ได้อย่างหมดจดก็ตาม แต่เด็กก็สามารถใช้จินตนาการของเขาสร้างสิ่งที่ใช้ทดแทนขึ้นมาอย่างที่เราเรียกว่า “บุคคลาธิษฐาน”

นั่นเอง เด็กวัยนี้ส่วนใหญ่ใช้การวาดเขียนเป็นเครื่องมือในการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ และการวาดของเขาก็เป็นไปตามความรู้สึกนึกคิดของเขา นั่นเอง เป็นที่น่าสังเกตว่าเด็กอายุ 6 ปี – 8 ปี นี้ จะรักการเรียนรู้เป็นอันมาก หากประสบการณ์ที่โรงเรียนยังทำเขาอยู่ ความอยากรู้อยากเห็นของเด็กจะยังพัฒนาต่อไปอีกตลอดเวลา ถ้าหากไม่ถูกยับยั้งโดยผู้ใหญ่เสียก่อน ในขณะที่เดียวกันเด็กจะพยายามศึกษาหลักเกณฑ์ต่างๆ ของผู้ใหญ่ แต่ในบางโอกาสเขาก็สร้างกฎเกณฑ์ของเขาขึ้นเอง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้อื่น รวมทั้งเพื่อเป็นแนวทางแห่งพฤติกรรมของเขาด้วย

เด็กในวัยวัยนี้ชอบแสดงบทบาทของผู้ใหญ่ ดังนั้น ครูจึงควรให้เด็กมีโอกาสแสดงกิจกรรมต่างๆ เป็นต้นว่า ให้เล่าเรื่องให้อภิปราย ให้แสดงละคร เพื่อเด็กจะได้แสดงอุปนิสัยของตนเองออกมาให้ปรากฏ ครูและผู้ปกครองจึงเป็นเพียงผู้คอยกระตุ้นเท่านั้น เป็นที่น่าสังเกตว่าเด็กอายุ 6 ปี – 8 ปีนี้ กำลังอยู่ในวัยที่ชอบทำอะไรตามความคิดของเขาเอง และไม่ชอบให้ผู้ใดยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือเขาโดยตรง อายุ 8 ปี – 10 ปี

เด็กอายุ 8 ปี – 10 ปี จะมีสมรรถภาพทางการสร้างสรรค์สูงขึ้น รู้จักหาทางที่จะใช้ความสามารถพิเศษของเขาในการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น เด็กมักนำตัวเขาไปเปรียบกับวีรบุรุษผู้เก่งกล้าทั้งหลาย แล้วพยายามให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนๆ ของตน ทั้งนี้เพราะเด็กคิดว่าตนเหนือกว่าเพื่อนๆ ทุกวิถีทาง และด้วยเหตุนี้เอง ถ้าหากเด็กทำอะไรไม่ได้สำเร็จดังใจเขาก็จะรู้สึกวิตกกังวล ก่อให้เกิดความไม่สบายใจอยู่ตลอดเวลา

เด็กในวัยนี้ ต้องการที่จะแสดงความสามารถของเขาออกมาให้ปรากฏ ดังนั้นผู้ใหญ่จึงควรหาโอกาสให้เด็กได้แสดงออกตามความปรารถนาของเขา ทั้งต้องแสดงให้เด็กเห็นว่าความสามารถของเขามีคุณค่าควรแก่การยกย่อง เด็กต้องการใช้ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ตนเพิ่งได้เรียนรู้มา ฉะนั้น ถ้าหากเด็กทำอะไรผิดพลาดไปบ้างก็ชอบที่ผู้ใหญ่จะต้องให้ความช่วยเหลือแก่เขา ช่วยชี้แนะบ้างเมื่อเห็นว่างานนั้นๆ ค่อนข้างยากไปสำหรับเด็ก ครูและผู้ปกครองควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองทำสิ่งที่เขาอยากทำทุกอย่างที่ผู้ใหญ่เห็นว่าสมควร เด็กก็จะพบว่างานนั้นๆ มีทั้งที่เขาค้นคว้าและไม่ค้นคว้า ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ตระหนักว่าตัวเขานั้นไม่ได้เก่งไปเสียทุกอย่าง อายุ 10 – 12 ปี

เด็กที่มีอายุระหว่างอายุ 10 – 12 ปี นี้ กำลังอยู่ในวัยที่ชอบสำรวจทั้งเด็กชายและเด็กหญิง ชอบอ่านหนังสือและชอบเล่นสมมุติต่างๆ การอ่านของเด็กในวัยนี้จัดว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุด ช่วงเวลาที่เด็กใช้ในการอ่านและคิด จะขยายให้นานออกไปกว่าเดิม ความสามารถทางดนตรีและศิลปะก็พัฒนาขึ้นรวดเร็วมากในระยะนี้ เด็กจะพยายามทดลองกระทำทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งล้วนเป็นประสบการณ์โดยตรงทั้งสิ้น เป็นที่น่าสังเกตว่า เด็กมักจะขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ถ้าหากผลงานของเขาถูกเปิดเผยที่เป็นเช่นนี้เพราะเด็กวัยนี้ชอบทำอะไรแต่ผู้เดียวอย่างเงียบๆ

อายุ 10 – 12 ปีนี้ กำลังอยู่ในวัยที่ชอบสำรวจ ชอบค้นคว้า ชอบทำงาน ชอบอ่านหนังสือ ซึ่งเมื่อประสบการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นกับตัวเขาเองแล้ว เด็กก็จะชอบการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของเขากับผู้อื่นด้วย โดยเหตุที่เด็กกำลังอยู่ในวัยที่ชอบทำกิจกรรมทุกอย่าง จึงเป็น

โอกาสให้เด็กสามารถค้นหาความถนัดพิเศษของเขาจากกิจกรรมนั้นๆ ได้ ยิ่งกว่านั้นเด็กยังจะได้ศึกษาถึงวิธีการทำงานหลายๆ แบบ ซึ่งเป็นการช่วยให้เด็กเข้าใจวิธีทำงานได้ดีขึ้น ในระยะนี้ถ้าหากครูและผู้ปกครองสามารถจัดหาหนังสือประเภทชีวประวัติของบุคคลที่ได้รับความสำเร็จในการทำงานยาก ๆ มาให้เด็กอ่านอย่างเพียงพอ ก็จะเป็นเครื่องกระตุ้นไม่ให้เกิดความย่อท้อขึ้นได้ ยิ่งกว่านั้นผู้ใหญ่ควรหาโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้หลักเกณฑ์ของสังคมโดยตัวเขาเอง เพื่อให้เด็กเกิดความคุ้นเคยและสามารถปรับตัวได้ถูกต้อง อนึ่ง เด็กในวัยนี้ชอบนำเอาแนวความคิดและความถนัดของเขาออกมาทดลองใช้ ถ้าหากครูและผู้ปกครองถือโอกาสนี้หาทางส่งเสริมการแสดงออกของเขาได้ถูกต้องแล้ว ก็เป็นอันหวังได้ว่าความมกงามทางการสร้างสรรค์ของเด็กจะพัฒนาไปได้เต็มที่ (ประเทิน มหาจันทร์.2547: 89-91)

2.1.10 บทบาทการพัฒนาตนเองให้มีความคิดสร้างสรรค์

อารี รังสินันท์ (2524: 18-20) ได้กล่าวถึงลักษณะของครูที่มีความคิดสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

1. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์เสียก่อน ไม่เช่นนั้นแม้ว่าครูจะมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ หรือทฤษฎีหลักการเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์เพียงใดก็ตามก็ไม่อาจจะทำให้กระบวนการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของการศึกษา และไม่อาจสอนให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ ดังนั้น คุณสมบัติของครู คือ ต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง เป้าผู้มีความคิดแปลกใหม่อยู่เสมอ คิดในสิ่งที่แตกต่างและไม่ซ้ำกับความคิดเดิมหรือของคนอื่น มีความกล้าที่จะทดลอง หรือเล่นกับความคิดใหม่ ๆ ของตน ประกอบกับมีความยืดหยุ่นทั้งการคิดและการกระทำ ไม่ยึดมั่นถือมั่นอยู่กับความคิดหรือติดอยู่กับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง มากจนเกินไป หากสิ่งนั้นหรือความคิดนั้นไม่ถูกต้องเหมาะสม ความคิดที่เหมาะสมกว่า สมเหตุสมผลกว่า สามารถเปลี่ยนความคิดของตนและยอมรับความคิดของผู้อื่นได้

2. ครูมีความคิดสร้างสรรค์จะพอใจ และทำงานหรือทดลองความคิดของตนเองโดยมิได้หวังสินจ้างหรือรางวัลเป็นผลตอบแทน แต่ความสุขและความพอใจของตน คือรางวัล

2.1.11 ประเภทของกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ แบ่งได้ดังนี้

1. การวาดภาพ สามารถแบ่งประเภทการวาดภาพในลักษณะต่าง ๆ ได้ดังนี้

1.1 การวาดภาพตามใจชอบ หมายถึง การให้โอกาสเด็กได้มีอิสระในการเลือกวาดภาพสิ่งที่เด็กพอใจและสามารถวาดได้ ซึ่งส่วนมากเด็กในวัยก่อนเรียนมักจะวาดรูปคน บ้าน สัตว์ หรือภาพที่เด็กประทับใจ เป็นต้น

1.2 การวาดภาพจากประสบการณ์ หมายถึง การให้เด็กได้เลือกวาดภาพจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับ เช่น ทะเล สวนสัตว์ ของขวัญวันเกิด สัตว์เลี้ยง เป็นต้น

1.3 การวาดภาพจากการฟังนิทาน หมายถึง การให้เด็กวาดภาพจากนิทานที่ครูเล่าให้ฟัง หรือฟังจากเทปนิทาน ซึ่งเด็กจะแสดงทั้งความรู้สึกนึกคิดทางด้านสติปัญญา และความรู้สึกทางด้านจิตใจ ถ่ายทอดออกมาเป็นภาพได้

1.4 การวาดภาพจากเสียงเพลง หมายถึง การให้เด็กได้ฟังเพลงแล้ววาดภาพตามความคิดของเด็ก เป็นภาพที่เด็กประทับใจจากการฟังเพลง

1.5 การวาดภาพจากการแสดงบทบาทสมมติ หมายถึง การให้เด็กวาดภาพจากการที่เด็กได้แสดงบทบาทสมมติแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นเพลง

1.6 การวาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนด หมายถึง การที่เด็กเพิ่มเติมเสริมแต่งให้เป็นภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดมาให้ ซึ่งสิ่งเร้าที่เราอาจแบ่งเป็น การต่อเติมภาพจากสิ่งเร้าที่ไม่สมบูรณ์ เช่น เส้นในลักษณะต่าง ๆ อย่าง เส้นโค้ง เส้นตรง เส้นคู่ขนาน เป็นต้น หรือการต่อเติมภาพจากสิ่งเร้าที่สมบูรณ์ เช่น วงกลม สีเหลี่ยม สามเหลี่ยม เป็นต้น (นที เถลิงศรี. 2548:63-73)

2.1.12 วิธีการส่งเสริมการสร้างสรรคทางศิลปะ ของนักเรียน

1. ให้เสรีภาพในการทำงานศิลปะ เลือกวิธีการและวัสดุในการทำงานได้เอง
2. ให้ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีเสรีภาพในการช่วยกันคิด ช่วยกันวางแผน และจัดสรรงานศิลปะ
3. ช่วยเสนอแนะและช่วยเหลือ นักเรียน นักศึกษา ทำงานศิลปะโดยอิสระ
4. ให้มีความรับผิดชอบในการทำงาน
5. กำหนดงานให้เหมาะสมกับเวลา วัย และระดับชั้นเรียน
6. จัดประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะตามความเหมาะสม
7. ฝึกให้รู้จักคิด รู้จักถาม สามารถแก้ปัญหาด้วยตัวเอง
8. ให้ความรักความเมตตา ได้รับความแตกต่าง และยอมรับความคิดเห็นของแต่ละคน
9. ฝึกให้คิดฝัน มีจินตนาการ เช่น เล่าเรื่องหรือบรรยายภาพที่เขียนหรือบรรยายความรู้สึกที่มีต่อธรรมชาติ

10. ให้การเสนอแนะแทนการตำหนิ ในการประเมินผลงานศิลปะ ไม่ควรใช้มาตรฐานของผู้ใหญ่แต่ควรคำนึงถึงวัย วุฒิภาวะ และระดับชั้นเรียน

2.1.13 ลักษณะของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์

- มีความสามารถในการคิดพลิกแพลงแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วงด้วยดี
- ไม่ชอบทำตามอย่างผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผล
- มีจิตใจจดจ่อและผูกพันกับงาน และมีความอดทนอย่างทรหด
- เป็นผู้ไม่ยอมเลิกล้มอะไรง่าย ๆ หรือเป็นนักสู้ที่ดี (ทวี จี๊บบาง.2544: 7)

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ

2.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

เคลลี (Kelly. 1986 : 32 –A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการฝึกตามแบบแผนเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเป็นเวลา 10 สัปดาห์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลปรากฏว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กที่เข้าร่วมตามแผนกับเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมตามแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2.2 งานวิจัยในประเทศ

จินทนาวรรณ เดือนฉาย (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะวาดภาพนอกห้องเรียนที่ส่งผลต่อความสามารถด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะวาดภาพนอกห้องเรียนมีความสามารถด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงกว่าเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบปกติ

ชนกพร ชีระกุล (2541 : 51) ได้ศึกษากระบวนการทักษะวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบเน้นกระบวนการ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ และดัดแปลงปรับปรุงสื่อ นั้น มีผลต่อความสามารถด้านทักษะทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติ

มันตณี คัมภีรพงศ์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการเรียนรู้ตามแนวคิดของวิลเลียมส์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดมกุฏกษัตริยาราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นหลังจากได้รับการฝึกกิจกรรมตามแนวคิดของวิลเลียมส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะจะเห็นได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะสามารถให้เด็กมีความพร้อมในทุกด้าน ดังนั้นความคิด

สร้างสรรค์จึงมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กในระดับประถมศึกษา

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

3.1 ประวัติโรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2497 เป็นโรงเรียนสามัญศึกษา สังกัดแผนกมัธยม กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ให้ชื่อว่า “โรงเรียนมัธยมวัดยางสุทธาราม”

3.2 ข้อมูลทั่วไป

วิสัยทัศน์

ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งมั่นพัฒนาการศึกษา

ปฏิรูปการจัดการ สืบสานวัฒนธรรมไทย

ปรัชญาการศึกษา

“การศึกษา คือ การพัฒนาชีวิต”

คำขวัญของโรงเรียน

“วินัยดี มีความรู้ คู่คุณธรรม”

สีประจำโรงเรียน

“สีแดง สีเขียว สีเหลือง

3.3 แผนงานในการบริหารงานวิชาการ

3.3.1 แนวคิดในการพัฒนา

งานวิชาการเป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งได้กระจายอำนาจให้สถานศึกษา บริหารจัดการได้โดยอิสระ มีความคล่องตัวกับการความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ท้องถิ่นและชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย อันเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง บริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อการบริหารงานวิชาการที่คล่องตัว มีอิสระสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ท้องถิ่น และชุมชน
2. เพื่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา การประเมินภายในเพื่อพัฒนาตนเอง และการประเมินจากหน่วยงานภายนอก
3. เพื่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้อย่างยั่งยืนและตลอดชีวิต

4. เพื่อการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกและองค์กรภาครัฐ และเอกชน ในการสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียน

3.3.3 ขอบข่ายและภารกิจในการพัฒนา

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายใน
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
13. การประกวดแข่งขันความสามารถด้านวิชาการ

3.3.4 แนวทางในการพัฒนา

1. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. พัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. พัฒนาการประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
4. วิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา
5. พัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. พัฒนาแหล่งการเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวและกิจกรรมสหศึกษายามเช้า
9. การพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายใน
10. การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร จึงมีความสำคัญและเป็นข้อมูลในการทำการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 ที่มีความคิดสร้างสรรค์น้อย จำนวน 45 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 ที่มีความคิดสร้างสรรค์น้อย จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรแล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 15 คน โดยมีขั้นตอนในการสุ่ม ดังนี้

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 จำนวน 70 คน ประดิษฐ์ของเล่นจากเศษวัสดุ
2. ผู้วิจัยตรวจผลงานของนักเรียน พบว่า นักเรียนจำนวน 45 คน มีความคิดสร้างสรรค์น้อย
3. ผู้วิจัยสอบถามความสมัครใจจากนักเรียนในข้อ 2 ในการเข้าร่วมการทดลอง ถ้านักเรียนสมัครใจทุกคน ผู้วิจัยจึงสุ่มอย่างง่าย มาจำนวน 30 คนแล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรมการใช้กิจกรรมดนตรี
2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

วิธีการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. โปรแกรมการใช้กิจกรรมดนตรี มีลำดับขั้นตอนการสร้างดังนี้
 - 1.1 ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการใช้กิจกรรมดนตรี เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรม
 - 1.2 ผู้วิจัยสร้างโปรแกรมการใช้กิจกรรมดนตรีให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะ

1.3 ผู้วิจัยนำโปรแกรมการใช้กิจกรรมดนตรีที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับความมุ่งหมายกิจกรรม วิธีดำเนินการ และการประเมินผล

1.4 ผู้วิจัยนำโปรแกรมการใช้กิจกรรมดนตรีมาแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน เพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหา วิธีการ และเวลาที่ใช้ในการทดลอง

1.5 ผู้วิจัยนำโปรแกรมการใช้กิจกรรมดนตรีที่ทดลองใช้แล้ว มาแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้กับกลุ่มทดลอง

โปรแกรมการใช้กิจกรรมดนตรี ใช้กับกลุ่มทดลองเป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในวันจันทร์และวันพุธ ระหว่างเวลา 15.00 น. ถึง 15.50 น. ตั้งแต่วันที่ 21 ก.ค. 2551 ถึง 27 ส.ค. 2551

2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

2.1 การสร้างแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

2.1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ

2.1.2 ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ จำนวน 10 ข้อโดยผู้วิจัยศึกษาและยึดหลักการสร้างแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์ (Torrance E. Paul) ชื่อแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพเป็นสื่อ แบบ ก (Thinking Creatively with Picture Figural Form A.) ซึ่ง อารี รังสินันท์ ได้นำมาดัดแปลงเป็นภาษาไทยไว้เมื่อ พ.ศ. 2521 มาเป็นแบบทดสอบในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยปรับปรุงมาจากวัชรารภณ์ เจริญสุข (2547 : 54-59) และ วิชา ถาวรศิริ (2541 : 92-96) ซึ่งแบบทดสอบประกอบไปด้วย ลักษณะของการถาม 5 ด้าน แต่ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงให้เหลือ 2 ด้าน จำนวนทั้งสิ้น 3 ข้อ ดังนี้

2.1.2.1 ความสามารถในการวาดภาพ ได้แก่ การให้นักเรียนวาดภาพต่อเติมจากภาพสิ่งเร้าที่กำหนดให้ เช่น เส้นต่างๆ ให้มีความหมายแปลกใหม่ไม่เหมือนใครมากที่สุด

2.1.2.2 ความสามารถในการใช้เส้นคู่ขนาน จำนวน 10 คู่ ได้แก่ การให้นักเรียนต่อเติมโดยใช้เส้นคู่ขนานเป็นส่วนสำคัญของภาพ จะต่อเติมส่วนใดก็ได้ให้น่าสนใจ

2.1.2.3 ความสามารถในการลากเส้นต่อเติม ได้แก่ การให้นักเรียนดูเส้นที่กำหนดให้แล้วให้นักเรียนลากเส้นต่อเติมให้ออกมาเป็นรูปภาพต่างๆ ได้อย่างน่าสนใจ

2.1.3 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะ และความมุ่งหมายของกิจกรรมแล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

2.1.4 ผู้วิจัยนำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหา วิธีการ และเวลาที่ใช้ในการทดลอง

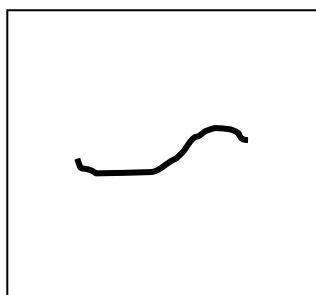
2.1.5 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะทั้ง 3 ชุด ที่ทดลองใช้กับนักเรียนในข้อ 4 แล้ว มาแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้กับกลุ่มทดลอง

ลักษณะแบบทดสอบ

แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ โดยอาศัยรูปภาพ แบบ ก เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัยซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 3 ข้อ ดังต่อไปนี้

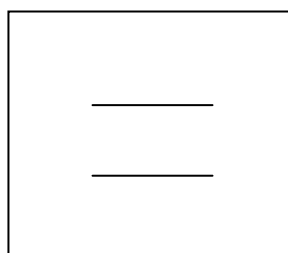
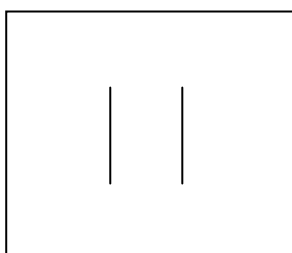
1. ความสามารถในการวาดภาพ

ตัวอย่าง ให้นักเรียนวาดภาพต่อเติมจากเส้นที่กำหนดให้ ให้มีความแปลกใหม่ไม่เหมือนใคร

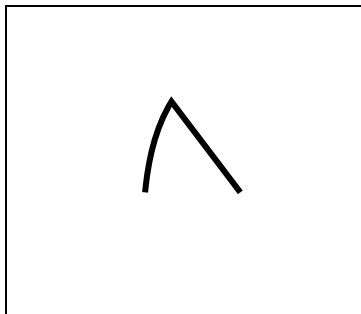
2. ความสามารถในการใช้เส้นคู่ขนาน

ตัวอย่าง ให้นักเรียนนำเส้นขนานจำนวน 10 คู่ มาต่อเติมเป็นภาพให้แปลกแตกต่างไม่ซ้ำแบบ

3. ความสามารถในการลากเส้นต่อเติม

ตัวอย่าง ให้นักเรียนดูเส้นที่กำหนดให้แล้วลากเส้นให้ออกมาเป็นภาพ

การตรวจให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

การตรวจให้คะแนนการทำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะทั้ง 3 ชุด มีการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบแต่ละฉบับ โดยยึดวิธีการตรวจของ ทอแรนซ์ (สุภาวดี ตั้งบุปผา. 2533 : 72-76 ; อ้างอิงจาก Torrance . 1969 : Guiding Creative Talent .) ซึ่งมีการตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 2 ด้าน คือ ความคิดริเริ่ม และ ความคิดละเอียดลออ แล้วรวมคะแนนทั้ง 2 ด้านเข้าด้วยกันเป็นคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนแต่ละคน ดังนี้

1. คะแนนความคิดริเริ่ม ให้คะแนนโดยพิจารณาจากคำตอบที่แปลกและแตกต่างจากคำตอบของคนอื่น แล้วนำมาคิดเปอร์เซ็นต์ของความถี่ของคำตอบผู้เข้าสอบทั้งหมด ถ้าคำตอบใดมีผู้ตอบซ้ำกันมากเกินไปก็จะไม่ให้คะแนน แต่ถ้าคำตอบใดมีผู้ตอบซ้ำกันน้อยมากเท่าใดก็จะได้คะแนนมากเท่านั้น ซึ่งการให้คะแนนจะใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

คำตอบที่ซ้ำกัน 12% ขึ้นไป	ให้	0	คะแนน
คำตอบที่ซ้ำกัน 6-11 %	ให้	1	คะแนน
คำตอบที่ซ้ำกัน 3-5 %	ให้	2	คะแนน
คำตอบที่ซ้ำกัน 2 %	ให้	3	คะแนน
คำตอบที่ซ้ำกัน 1 %	ให้	4	คะแนน

การให้คะแนนความคิดริเริ่ม สำหรับภาพที่ซ้ำกันมากจะได้คะแนน 0 ดังรายชื่อที่กำหนดไว้ข้างล่าง ปรับปรุงมาจาก (พัชร มีสุนทร. 2543 : 265-268) ผู้ตรวจควรดูตามรายชื่อต่อไปนี้

รายชื่อต่อไปนี้ เป็นรายชื่อภาพที่ได้คะแนน 0 คะแนน ในกิจกรรมที่ 1

ภาพที่ 1

- ภาพที่ไม่มีความหมายและไม่มีชื่อกำกับไว้
- หน้าคนทุกชนิด

- หนอน
- คลื่น
- งู
- นกทุกชนิด

ภาพที่ 2

- ภาพที่ไม่มีความหมาย และไม่มีชื่อกำกับไว้
- หน้าคน หรือรูปร่างคน
- นาฬิกาทราย
- แก้วน้ำ
- หนังสือตี๊ก
- ตัวเลข
- แวนตา

ภาพที่ 3

- ภาพที่ไม่มีความหมาย และไม่มีชื่อกำกับไว้
- หน้าคน หรือรูปร่างคน
- แวนตา
- ดอกไม้
- ก้อนเมฆ
- ดวงตา
- หอยทาก
- พระอาทิตย์

ภาพที่ 4

- ภาพที่ไม่มีความหมาย และไม่มีชื่อกำกับไว้
- ใบหน้าคน หรือรูปร่างคน
- ภูเขา
- ก้อนเมฆ
- หัวใจ
- ต้นไม้
- นก
- ปาก

ภาพที่ 5

- ภาพที่ไม่มีความหมาย และไม่มีชื่อกำกับไว้
- หมวก

- มงกุฏ
- เส้นผม
- ภูเขา
- ต้นหญ้า
- มีด เลื่อย

ภาพที่ 6

- ภาพที่ไม่มีความหมาย และไม่มีชื่อกำกับไว้
- ใบหน้าคน หรือรูปร่างคน
- แจกัน
- แก้วน้ำ
- ขวดน้ำ

ภาพที่ 7

- ภาพที่ไม่มีความหมาย และไม่มีชื่อกำกับไว้
- รถยนต์
- สีเหลือง
- โทรทัศน์
- หีบ กล่อง
- กระเป๋า
- บ้าน
- กางเกง

ภาพที่ 8

- ภาพที่ไม่มีความหมาย และไม่มีชื่อกำกับไว้
- ใบหน้าคน หรือรูปร่างคน
- จมูก
- แจกัน
- นวมหมวกมวย

ภาพที่ 9

- ภาพที่ไม่มีความหมาย และไม่มีชื่อกำกับไว้
- ใบหน้าคน หรือรูปร่างคน
- จมูก
- ชมพู
- สามเหลี่ยม
- รถยนต์

- จรวด

ภาพที่ 10

- ภาพที่ไม่มีความหมาย และไม่มีชื่อกำกับไว้

- เส้นผม

- ตัวเลข , ตัวอักษร

- ก้อนหิน

รายชื่อต่อไปนี้เป็นรายชื่อภาพที่ได้คะแนน 0 คะแนน ในกิจกรรมที่ 2

- ภาพที่ไม่มีความหมาย และไม่มีชื่อกำกับไว้

- หนังสือ

- ประตู

- หีบ กล่อง

- กรอบรูป

- บ้าน

- หน้าคน เด็กผู้หญิง เด็กผู้ชาย

- สีเหลือง

- เสื้อ กางเกง

- ขวด

- บันได

- จรวด

- รูปทรงเรขาคณิต

- ตัวอักษร

- กล่องของขวัญ

- โทรทัศน์

- แก้วน้ำ

- ถังน้ำ

- ดอกไม้

- ต้นไม้

- เทียนไข

- ไม้บรรทัด

รายชื่อต่อไปนี้เป็นรายชื่อภาพที่ได้คะแนน 0 คะแนน ในกิจกรรมที่ 3

- ภาพที่ไม่มีความหมาย และไม่มีชื่อกำกับไว้

- เสื้อ กางเกง กระโปรง

- ปลา

- ดอกไม้
- เรือ
- บ้าน
- หมวก
- รูปสี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม
- ตัวอักษร

2. คะแนนความคิดละเอียดลออ ผู้วิจัยยึดหลักการตรวจของทอแรนซ์ (อารี พันท์ มณี. 2543 : 209-210 ; อ้างอิงจาก Torrance. 1969 : Guiding Creative Talent.) ให้คะแนนโดยพิจารณาจากความคิดในรายละเอียดที่นำมาตกแต่งความคิดครั้งแรกแล้วทำให้ภาพชัดเจนและได้ความสมบูรณ์ โดยให้คะแนนความคิดละเอียดลออ ดังนี้

2.1 แต่ละภาพให้คะแนนต่ำสุด 1 คะแนน

2.2 ส่วนรายละเอียดที่ต่อเติมภาพ เพื่อขยายหรืออธิบายให้ชัดเจนยิ่งขึ้นไม่ว่าจะต่อเติมในตัวสิ่งเร้า หรือขอบ หรือส่วนที่ว่างรอบ ๆ สิ่งที่กำหนดให้ อย่างไรก็ตามสิ่งที่ต่อเติมจะต้องดูแล้วสมจริงและมีความหมาย (พัชรี มีสุคนธ์. 2543 : 268-269)

เกณฑ์ในการให้คะแนนความคิดละเอียดลออ มีดังนี้

1. ส่วนละเอียดทุก ๆ ส่วน แต่ถ้าซ้ำกันให้เพียง 1 คะแนน
2. การระบายสีเพื่อเน้นความสมจริงมากขึ้น
3. การแลเงา ใช้สีอ่อนหรือแก่
4. การตกแต่งประดับประดาภาพ ให้มีความหมายมากขึ้น
5. การตกแต่งที่ทำให้ภาพเปลี่ยนแปลง และมีความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
6. ส่วนละเอียดที่ขยายเพื่อประกอบความเข้าใจภาพมากขึ้นโดยไม่ต้องมีคำอธิบาย

ถ้าเส้นแบ่งภาพหนึ่งออกเป็น 2 ภาพ ก็ให้คะแนน 2 คะแนน และถ้าเส้นแบ่งมีความหมายในตัวของมัน เช่น เข็มขัด ตะเข็บ ขอบแขนเสื้อ บานหน้าต่าง เป็นต้น ก็ให้คะแนนส่วนนั้น ๆ ด้วย

ในการนับคะแนนความคิดละเอียดลออนั้น การนับให้แน่นอนทุกๆ อย่าง ไม่จำเป็นนักเพราะการตรวจให้คะแนนโดยการประมาณจากสเกล 4 สเกล ในแต่ละกิจกรรมดังที่ปรากฏในกระดาษตรวจให้คะแนน

ตัวอย่างกิจกรรมที่ 1 ส่วนละเอียด 0 - 5 แห่ง ให้ 1 คะแนน , 6 - 12 แห่ง ให้ 2 คะแนน , 13 -19 แห่ง ให้ 3 คะแนน , 20 -26 แห่ง ให้ 4 คะแนน , 27 แห่งขึ้นไป ให้ 5 คะแนน คะแนนความคิดละเอียดลออ ได้จากคะแนนรวมของทั้ง 3 กิจกรรมโดยเฉลี่ยคะแนนของส่วนละเอียดนี้จะ เป็น 9 คะแนน

เกณฑ์ในการตรวจผลงานนักเรียน

การตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออในการวาดภาพของนักเรียนขณะที่ร่วมกิจกรรมทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม 10 คะแนน

1.1 การออกแบบภาพ

- แปลกตา
- น่าสนใจ
- แปลกใหม่
- ไม่ซ้ำแบบใคร

1.2 เนื้อหา

- ทันสมัย
- กล้าออกนอกกรอบ
- แนวคิดใหม่

1.3 อารมณ์ของภาพ

- สนุกสนาน
- มั่นใจ
- ตื่นเต้น
- ขำขัน
- เร้าใจ
- ผจญภัย

2. ความคิดละเอียดลออ 10 คะแนน

2.1 การร่างภาพ

- เส้นหนัก เบา
- รูปร่าง รูปทรง
- ลวดลายเส้นชัดเจน

2.2 การระบายสี

- ไล่สีหน้าหน้าอ่อนแก่
- แสง เงา
- พื้นผิว
- ทิศทาง
- สะอาด เรียบ เนียน

- สม่่าเสมอ

2.3 การจัดภาพ

- เอกภาพ
- สมดุล
- จุดเด่น จุดสนใจ
- จังหวะ
- ระยะใกล้ ไกล

การตรวจให้คะแนนผลงานของนักเรียนในแต่ละภาพของนักเรียนที่ร่วมกิจกรรมทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจะมีเกณฑ์การให้คะแนนด้านความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ โดยในแต่ละด้านจะกำหนดคะแนนสูงสุดคือ 10 คะแนน

แบบแผนการทดลอง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยการใช้แบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest – Posttest Design ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 1 Randomized Control Group Pretest – Posttest Design

การกำหนดการเข้า กลุ่ม	สอบก่อน	การทดสอบ	สอบหลัง
RE	T_1E	X	T_2E
RC	T_1C	-	T_2C

ความหมายของสัญลักษณ์

RE	แทน	กลุ่มทดลองที่ได้จากการสุ่ม
RC	แทน	กลุ่มควบคุมที่ได้จากการสุ่ม
T_1E	แทน	การสอบก่อนการทดลอง(Pretest) ของกลุ่มทดลอง
T_1C	แทน	การสอบก่อนของกลุ่มควบคุม
T_2E	แทน	การสอบหลังการทดลอง(Posttest) ของกลุ่มทดลอง
T_2C	แทน	กลุ่มควบคุมที่ได้จากการสุ่ม
X	แทน	การได้รับการฝึกจากกิจกรรมดนตรี
-	แทน	การไม่ได้รับการฝึกจากกิจกรรมดนตรี

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest – Posttest Design โดยแบ่งระยะการทดลองดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์และนำแบบทดสอบทั้งหมดมาตรวจให้คะแนนแล้วเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest – Posttest)

ระยะที่ 2 ระยะทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลองตามโปรแกรมการใช้กิจกรรมดนตรี เป็นเวลา 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที จำนวน 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง

ระยะที่ 3 ระยะหลังการทดลอง

ผู้วิจัยให้นักเรียนทั้งหมด ทำแบบทดสอบการคิดอย่างสร้างสรรค์ชุดเดิมที่ใช้ก่อนการทดลอง นำแบบทดสอบทั้งหมดมาตรวจให้คะแนน แล้วเก็บเป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลอง มาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี
2. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี
3. เปรียบเทียบผลต่างของความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X})
 - 1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่
 - 2.1 เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนก่อนและหลังที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี โดยใช้ t – test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t – test for Dependent Sample)
 - 2.2 เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนก่อนและหลังที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี โดยใช้ t – test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t – test for Dependent Sample)

2.3 เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีกับนักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีโดยใช้ $t - test$ แบบอิสระต่อกัน ($t - test$ for Independent Sample)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์และแปลความหมายผลของการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
\bar{X}_{diff}	แทน	ผลต่างของค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
S.D. _{diff}	แทน	ผลต่างของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t - distribution
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
$\sum D$	แทน	ผลรวมของคะแนนความแตกต่างจากการทดสอบก่อนการทดลองและการทดสอบหลังการทดลอง
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนความแตกต่างจากการทดสอบก่อนการทดลองและการทดสอบหลังการทดลองแต่ละตัวยกกำลังสอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปตามลำดับดังนี้

1. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี
2. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี
3. เปรียบเทียบผลต่างของความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี

1. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม

ความคิดสร้างสรรค์	กลุ่มทดลอง	N	\bar{x}	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t
1. ความคิดริเริ่ม	ก่อนการทดลอง	15	24.87	6.29	187	2,365	31.105**
	หลังการทดลอง	15	37.33	6.74			
2. ความคิดละเอียดลออ	ก่อนการทดลอง	15	24.67	4.22	176	2,098	29.629**
	หลังการทดลอง	15	36.40	5.11			
3. ความคิดสร้างสรรค์ โดยรวม	ก่อนการทดลอง	15	49.53	9.01	363	8,867	38.633**
	หลังการทดลอง	15	73.73	10.40			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะมากขึ้น หลังจากที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการใช้กิจกรรมดนตรีทำให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะรายด้าน และโดยรวมมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1

2. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม

ความคิดสร้างสรรค์	กลุ่มควบคุม	N	\bar{x}	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t
1. ความคิดริเริ่ม	ก่อนการทดลอง	15	24.67	5.26	51	197	10.142**
	หลังการทดลอง	15	28.07	4.92			
2. ความคิดละเอียดลออ	ก่อนการทดลอง	15	25.00	4.67	41	125	11.014**
	หลังการทดลอง	15	27.73	4.38			
3. ความคิดสร้างสรรค์โดยรวม	ก่อนการทดลอง	15	49.89	6.96	96	600	14.869**
	หลังการทดลอง	15	56.80	6.84			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนในกลุ่มควบคุมมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะมากขึ้นหลังจากที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีทำให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะรายด้านและโดยรวมมากขึ้นได้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

3. เปรียบเทียบผลต่างของความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบผลต่างของความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม

ความคิดสร้างสรรค์	กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}_{diff}	S.D. _{diff}	t
1. ความคิดริเริ่ม	กลุ่มทดลอง	15	12.47	1.55	17.44**
	กลุ่มควบคุม	15	3.40	1.30	
2. ความคิดละเอียดลออ	กลุ่มทดลอง	15	11.73	1.53	40.901**
	กลุ่มควบคุม	15	2.73	0.96	
3. ความคิดสร้างสรรค์โดยรวม	กลุ่มทดลอง	15	24.20	2.43	5.426**
	กลุ่มควบคุม	15	6.13	1.60	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะมากขึ้นกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะรายด้านและโดยรวมมากขึ้นกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมดนตรีที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนก่อนและหลังที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนก่อนและหลังที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีกับนักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี
2. นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเพิ่มขึ้นหลังจากที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 ที่มีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะน้อย จำนวน 45 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 ที่มีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะน้อย จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรแล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 15 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ วิธีพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ โดยใช้กิจกรรมดนตรี
2. ตัวแปรตาม คือ ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ จำแนกเป็น
 - 2.1 ความคิดริเริ่ม
 - 2.2 ความคิดละเอียดลออ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. โปรแกรมการใช้กิจกรรมดนตรี
2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest – Posttest Design โดยแบ่งระยะการทดลองดังนี้

1. ระยะก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์และนำแบบทดสอบทั้งหมดมาตรวจให้คะแนนแล้วเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest – Posttest)
2. ระยะทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองดังนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลองตามโปรแกรมการใช้กิจกรรมดนตรี เป็นเวลา 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที จำนวน 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง
3. ระยะหลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนทั้งหมด ทำแบบทดสอบการคิดอย่างสร้างสรรค์ชุดเดิมที่ใช้ก่อนการทดลอง นำแบบทดสอบทั้งหมดมาตรวจให้คะแนน แล้วเก็บเป็นคะแนนหลังการทดลอง(Posttest)
4. ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลอง มาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี
2. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี
3. เปรียบเทียบผลต่างของความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง สรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเพิ่มขึ้นหลังจากไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมดนตรี ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดยางสุทธาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้แสดงว่ากิจกรรมดนตรีสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเพิ่มขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะกิจกรรมดนตรีเป็นวิธีพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่ใช้การฟังเสียงธรรมชาติ ฟังเพลงบรรเลง ฟังนิทานประกอบเสียงเพลง เป็นสื่อเพื่อให้นักเรียนแสดงความคิด และความรู้สึกออกมาอย่างอิสระ ค้นพบวิธีการต่างๆ ในการแสดงออก เมื่อได้ฟังเสียงดนตรี เช่นการคิดจินตนาการสร้างสรรค์ทางศิลปะ ให้แปลกใหม่ และประณีต สมบูรณ์ จากเสียงเพลงและเสียงดนตรี จะช่วยกระตุ้นให้มีการแสดงออกในการสร้างสรรค์ทางศิลปะเพิ่มขึ้น ดังที่ เลิศ อานันทนะ (ฉัตรชุตตา เขียวปรีชา.2537 ; อ้างอิงจาก เลิศ อานันทนะ.2518 : 129) กล่าวว่า เสียงดนตรีสามารถเสริมสร้างความคิด จินตนาการ และช่วยกระตุ้นให้มีการแสดงออกในการสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์ระหว่างประสาทหู กล้ามเนื้อมือ ให้สอดคล้องกับการใช้ความคิด และดนตรีมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดสามารถโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ฟังเคลิบเคลิ้มคล้อยตาม ช่วยผ่อนคลายความเครียด ซึ่งทำให้เกิดสมาธิ เกิดความรู้สึกกล้าทำ กล้าแสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับ ญรุทธ์ สุทธจิตต์. (รูปทอง ศรีทองท้วม. 2538 ; อ้างอิงจาก ญรุทธ์ สุทธจิตต์. 2537) กล่าวว่า เด็กสามารถรับรู้เสียงดนตรีที่เขาฟังพอใจและช่วยให้มีความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดี ดนตรีช่วยให้สมองซีกขวาได้รับการกระตุ้นและเกิดจินตนาการ

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จเร สำอาง ที่ได้ศึกษาผลการใช้เสียงดนตรี ประกอบการสอนวิชาศิลปะที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการวาดภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กนักเรียนทั้งชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนประชานิเวศน์ จำนวน 3 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา

2546 ระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ ๆ ละ 1 วัน วันละ 1 ครั้ง และครั้งละ 50 นาที ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองพบว่าคะแนนด้านความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มที่ได้รับบรรยากาศของเสียงดนตรีประเภทคลาสสิก และประเภทแจ๊สนั้นมีคะแนนด้านความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการสังเกตในขณะที่ทดลองผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจในการร่วมกิจกรรมดนตรีที่ประกอบด้วย การฟังเสียงธรรมชาติ ฟังเพลงบรรเลง และฟังนิทานประกอบเสียงเพลง ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสี ตกแต่งผลงานให้สวยงาม โดยคำนึงถึงความแปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบใคร และความละเอียดอ่อน ประณีต สมบูรณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนได้ จึงกล่าวได้ว่า กิจกรรมดนตรีเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้นการได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีจึงช่วยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะมากขึ้นได้

2. นักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 แสดงว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีก็สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะได้ ทั้งนี้เพราะนักเรียนได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนรวมทั้งกิจกรรมที่โรงเรียนได้จัดขึ้นเป็นประจำอยู่แล้ว โดยในแต่ละวันจะมีกิจกรรมซึ่งเป็นการพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ซึ่งในหลักสูตรการเรียนการสอน การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ก็เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่ต้องส่งเสริมเป็นประจำโดยจัดในรูปของกิจกรรมการเล่น เป็นกิจกรรมที่เด็กจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้ทดลองคิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง (กรมวิชาการ.2540:5) ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีส่วนในการพัฒนาความคิดจินตนาการ และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนได้

ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วาสนา ไยไหม (2547 : 35) ที่ได้ศึกษาผลของการฝึกประสบการณ์ดนตรีเชิงทักษะที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนवासुเทวี เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ระยะเวลาที่ศึกษา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 40 นาที ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นหลังจากไม่ได้รับการฝึกประสบการณ์ดนตรีเชิงทักษะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีในการเรียนการสอนและทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น โดยสังเกตจากผลงานของนักเรียนจากกิจกรรมวิชาศิลปะ การวาดภาพ งานประดิษฐ์ การปั้น และวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ จากการสร้างสรรค์ทางศิลปะพบว่านักเรียนมีความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออเพิ่มขึ้น

ดังนั้นการไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีที่ช่วยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเพิ่มขึ้นได้

3. นักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้ แสดงว่า การใช้กิจกรรมดนตรีทำให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเพิ่มขึ้นกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี ทั้งนี้เพราะการใช้กิจกรรมดนตรีเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนให้เพิ่มขึ้นได้ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมดนตรี คือ การฟังเพลงเสียงธรรมชาติ ฟังเพลงบรรเลง ฟังนิทานประกอบบทเพลง เป็นสื่อ เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นความคิดจินตนาการของนักเรียนให้แสดงออกอย่างอิสระ ดังที่ ฌูร์ท สุธจิตต์ (วาสนา ไยใหม่. 2547:36;อ้างอิงจาก ฌูร์ท สุธจิตต์. 2534:107) กล่าวว่า การสร้างสรรค์ทางดนตรีเป็นผลงานใหม่ มีลักษณะของตนเอง ไม่ซ้ำแบบใคร และแสดงความรู้สึกอย่างอิสระในขณะที่เล่นดนตรี จึงทำให้นักเรียนมีความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออเพิ่มขึ้น มากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี

ผลของการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิรา สิงห์ทอง (2550 : 40) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมดนตรีที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนเซนต์ยอแซฟ เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีมีความคิดสร้างสรรค์มากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่มภายหลังการทดลองพบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีและนักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีมีพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะแตกต่างกัน กล่าวคือ นักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีสามารถถ่ายทอดจินตนาการ และสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ออกมาจากการฟังเพลงเสียงธรรมชาติ ฟังเพลงบรรเลง ฟังนิทานประกอบบทเพลง ได้อย่างแปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบใคร ละเอียด ประณีต สมบูรณ์ และสามารถแสดงถึงรายละเอียดต่างๆ ในการวาดภาพได้มากขึ้นกว่าเดิม ส่วนนักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีมีความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออเพิ่มขึ้นน้อยกว่านักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีทำให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเพิ่มขึ้นกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำกิจกรรมดนตรีไปใช้ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ

1.2 การนำดนตรีไปเสริมสร้างบรรยากาศในกิจกรรมต่างๆ นั้น ควรจะเลือกกิจกรรมดนตรีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมที่ทำ เช่นถ้าต้องการให้เด็กมีสมาธิควรเลือกกิจกรรมฟังเพลงประเภทเพลงช้าๆ เบา ๆ เพลงคลาสสิก เป็นต้น

1.3 ในการทำกิจกรรมทางดนตรีควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ขนาดของห้องควรเป็นห้องเก็บเสียง ปิดหรือเปิดได้สะดวก และไม่รบกวนห้องข้างเคียง เพื่อที่จะสามารถจะเลือกกิจกรรมดนตรีที่เหมาะสมได้ เช่น การใช้เสียงดัง เบา และการทำกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

1.4 ควรศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมดนตรีให้หลากหลายและเลือกนำกิจกรรมดนตรีที่เหมาะสมมาใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ เพราะถือว่ากิจกรรมทางดนตรีมีคุณค่า และมีประโยชน์มหาศาลในการนำมาใช้ให้เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทดลองใช้กิจกรรมดนตรีในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ทักษะทางภาษาไทย เช่น พัฒนาทักษะด้านการเขียน การอ่าน เป็นต้น

2.2 ควรทดลองใช้กิจกรรมดนตรีในการลดพฤติกรรมก้าวร้าว การทะเลาะเบาะแว้ง หรือการใช้อารมณ์รุนแรงในการอยู่ร่วมกัน เป็นต้น

2.3 ควรทดลองเลือกใช้กิจกรรมดนตรีที่เหมาะสมในการเสริมสร้างความรักความสามัคคีในหมู่คณะหรือในองค์กรต่างๆ เช่นการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- จงลักษณ์ ช่างปลี้ม.(2541). **ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการวาดภาพจากกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2.** ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2537). **กิจกรรมดนตรีสำหรับครู.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ----- . (2541). **จิตวิทยาการสอนดนตรี.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ----- . (2544). **พฤติกรรมการสอนดนตรี.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทยุ เกื้อสกุล . (2545). **การศึกษาคำรู้คิดและอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ชั้นอนุบาล จากการฝึกโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี.** ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- ทวีเดช จีวบาง. (2537). **ความคิดสร้างสรรค์ศิลปะ.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- นนุช ชาญวิทกุล. (2545). **ผลของการฝึกคิดแบบซีเนคติกส์ ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นิธิตา กุศลพูน. (2545). **การเปรียบเทียบผลของการฝึกการเรียนรู้ตามแนวคิดของแมคคาร์ธีย์ (4 MAT) กับการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวัสดีวิทยา เขตวัฒนา สังกัดกรุงเทพมหานคร.** ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) . กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นที เถกิงศรี. (2548). **ศิลปะสำหรับเด็ก.** กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- นัยนา คล้อยคล้าย. (2546) . **ผลของการฝึกการคิดแบบซี ไอ เอส เอส ที่ ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดธรรมมาภิตาราม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.ถ่ายเอกสาร
- ประพนธ์ พิสัยพันธ์. (2541). **ผลของการฝึกการรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมาแตร์ เดอี วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พวงผกา โกมุดิกานนท์. (2544). **การเปรียบเทียบผลของการระดมสมองและเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชน**

- ทางดั่งลิ้งชั้น เขตดั่งลิ้งชั้น กรุงเทพมหานคร.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) .
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.ถ่ายเอกสาร.
- เรวดี ตัณฑโภาส. (2545). การศึกษาความสามารถทางดนตรีของเด็กที่มีความบกพร่องทาง
 สติปัญญาาระดับเรียนได้ในการศึกษาฝึกเมโลเดียน.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิต
 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- รุจิรา สิงห์ทอง. (2550). ผลของการใช้กิจกรรมดนตรีที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้น
 อนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนเซนต์ยอแซฟ เขตยานนาวา กรุงเทพฯ. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- วาสนา ไยใหม่. (2547). ผลของการฝึกประสบการณ์ดนตรีเชิงทักษะที่มีต่อความคิด
 สร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนवासูเทวี เขตบางคอแหลม
 กรุงเทพฯ . สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
 ถ่ายเอกสาร.
- วัชรภรณ์ เจริญสุข. (2547). ผลการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะคณิตศาสตร์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์
 ทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิต
 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2523). กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : เอกสาร
 ประกอบการเรียนภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. (2537). เทคนิคการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 3
 กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- อรพรรณ พรสีมา. (2543,มีนาคม). การคิด. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะ
 ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารี พันธุ์มณี. (2546 , กันยายน). “ เล่นเรียนรู้สู่ความคิดสร้างสรรค์ ” .กรุงเทพฯ : ไยใหม่.
 ----- (2537). ความคิดสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ข้าวฟ่าง.
 ----- (2542). ความคิดสร้างสรรค์ . กรุงเทพฯ : ดันอ้อ แกรมมี.
- De Bono,Edward. (1970). Lateral Thinking Creativity Step by Step. New York : Harper.
- Frankenberger, A.W. (1979). Relation Training with Aggressive Mentally Retarded Adults.Ohio :
 Dissertation,Ph.D 1979. Photocopicd
- Getzels, J.W. and Jackson. P.W. (1962). Creativity and Intelligence.New York : Willey.
- Guilford. J.P..(1962). “Factors that Aid and Hinder Creativity.” Teachers College Record.
- Hwang,R.L. (1986). “ The Creative Effectiveness of Movement and Music in Fifth Grade
 Childrens Art Class Motion” Dissertation Abstracts International.
- Torrance E.P.(1965) . Rewarding Creative Behavior. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
กำหนดการใช้กิจกรรมดนตรี
โปรแกรมการใช้กิจกรรมดนตรีสำหรับกลุ่มทดลอง
แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ
แบบประเมินการให้คะแนนผลงานของนักเรียนด้านความคิดสร้างสรรค์และความคิดละเอียดลออ

กำหนดการใช้กิจกรรมดนตรี

ครั้งที่	หัวข้อ	วัน เวลา
1.	ปฐมนิเทศ	วันจันทร์ ที่ 21 ก.ค. 2551 เวลา 9.30 น. – 10.20 น.
2.	ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม	วันพุธ ที่ 23 ก.ค. 2551 เวลา 9.30 น. – 10.20 น.
3.	ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม	วันจันทร์ ที่ 28 ก.ค. 2551 เวลา 9.30 น. – 10.20 น.
4.	ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม	วันพุธ ที่ 30 ก.ค. 2551 เวลา 9.30 น. – 10.20 น.
5.	ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม	วันจันทร์ ที่ 4 ส.ค. 2551 เวลา 9.30 น. – 10.20 น.
6.	ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ	วันพุธ ที่ 6 ส.ค. 2551 เวลา 9.30 น. – 10.20 น.
7.	ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ	วันจันทร์ ที่ 11 ส.ค. 2551 เวลา 9.30 น. – 10.20 น.
8.	ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ	วันพุธ ที่ 13 ส.ค. 2551 เวลา 9.30 น. – 10.20 น.
9.	ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ	วันจันทร์ ที่ 18 ส.ค. 2551 เวลา 9.30 น. – 10.20 น.
10.	ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มและ ความคิดละเอียดลออ	วันพุธ ที่ 20 ส.ค. 2551 เวลา 9.30 น. – 10.20 น.
11.	ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มและ ความคิดละเอียดลออ	วันจันทร์ ที่ 25 ส.ค. 2551 เวลา 9.30 น. – 10.20 น.
12.	ปัจฉิมนิเทศ	วันพุธ ที่ 27 ส.ค. 2551 เวลา 9.30 น. – 10.20 น.

โปรแกรมการใช้กิจกรรมดนตรีสำหรับกลุ่มทดลอง

ครั้งที่	หัวข้อ	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
1	ปฐมนิเทศ	<p>1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนกับเพื่อน</p> <p>2. เพื่อให้นักเรียนผู้เข้ารับการทดลองทราบจุดมุ่งหมายและวิธีดำเนินการทดลองของโปรแกรมการใช้กิจกรรมดนตรี</p>	<p>1. ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง</p> <p>2. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกิจกรรมสร้างความคุ้นเคยโดยผู้วิจัยให้นักเรียนหนึ่งเป็นวงกลมและเปิดเพลง "สวัสดี" ให้นักเรียนร้องตาม 1 รอบ</p> <p>3. ผู้วิจัยให้นักเรียนร้องเพลงอีก 1 รอบเมื่อเพลงจบให้นักเรียนแนะนำชื่อตัวเองที่ละคนจนครบทุกคนจากนั้นผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเพื่อสร้างความคุ้นเคย</p> <p>4. ผู้วิจัยอธิบายความหมายของความคิดสร้างสรรค์และความหมายของการใช้กิจกรรมดนตรี</p> <p>5. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายของโปรแกรมการใช้กิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์</p> <p>6. ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงขั้นตอนตลอดจนวิธีการและข้อพึงปฏิบัติเมื่อทำกิจกรรม</p> <p>7. ผู้วิจัยนัดหมายวันเวลาที่จะทำการทดลอง ตั้งแต่วันแรกจนถึงสิ้นสุดการทดลอง</p>	<p>- เนื้อเพลง</p> <p>- เครื่องดนตรี</p> <p>ประกอบจังหวะ</p> <p>เช่น กลอง ฉิ่ง ฉาบ</p>

ครั้งที่	หัวข้อ	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
2 – 5	ความคิด สร้างสรรค์ ด้าน ความคิด ริเริ่ม	เพื่อให้นักเรียน สร้างสรรค์ผลงานทาง ศิลปะได้แปลกใหม่ ไม่ ซ้ำแบบใครและ แตกต่างจากความคิด ของผู้อื่น	ผู้วิจัยดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้ <u>1. ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกัน สนทนาเกี่ยวกับการฟังเพลง เสียงในธรรมชาติ การฟังเพลง บรรเลงจากเครื่องดนตรีประเภท ดีด สี ดี เป่า การฟังนิทาน ประกอบเสียงเพลง และการฟัง เพลงบรรเลง ที่นักเรียนเคยได้ และยินได้ฟังมา โดยใช้วิธีการตั้ง คำถาม เพื่อสร้างความสนใจของ นักเรียนให้ตอบคำถามและให้	- แผ่นซีดีเพลง เสียงธรรมชาติ - เครื่องเล่นซีดี - แผ่นซีดีนิทาน ประกอบ เสียงเพลง - แผ่นซีดีเพลง บรรเลงของ จำรัส เสวตา ภรณ์
6-9	ความคิด สร้างสรรค์ ด้าน ความคิด ละเอียดลออ	เพื่อให้นักเรียนสามารถ สร้างสรรค์ผลงานได้ ละเอียด งดงาม ประณีต และสมบูรณ์ที่สุด	นักเรียนยกมือตอบทีละคน จากนั้นผู้วิจัยบอกจุดประสงค์ ของการฝึกกิจกรรมในครั้งนั้นให้ นักเรียนทราบ <u>2. ขั้นฝึก</u> ผู้วิจัยดำเนินการฝึกกิจกรรม เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้ 2.1 ผู้วิจัยแจกกระดาษวาด ภาพให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น 2.2 ผู้วิจัยเปิดซีดีเพลงเสียงใน ธรรมชาติ เพลงบรรเลงจาก เครื่องดนตรีประเภทดีด สี ดี เป่า นิทานประกอบเสียงเพลง และเพลงบรรเลง ให้นักเรียนฟัง 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนวาดภาพ ระบายสี ให้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำ แบบใคร และแตกต่างจาก ความคิดของผู้อื่นพร้อมทั้ง ตกแต่งผลงานการวาดภาพ ระบายสีให้	

ครั้งที่	หัวข้อ	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
10-11	<p>ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ</p>	<p>เพื่อให้นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะได้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบใครและแตกต่างจากความคิดของผู้อื่น</p> <p>ตลอดจนสามารถตกแต่งผลงานได้ละเอียด งดงาม ประณีต และสมบูรณ์ที่สุด</p>	<p>ละเอียด งดงาม ประณีต และสมบูรณ์ที่สุด</p> <p>2.3 ผู้วิจัยคัดเลือกผลงานของนักเรียนให้ออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียนที่ละคน พร้อมทั้งผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม</p> <p>วิธีการคัดเลือกผลงานให้พิจารณาตามความเหมาะสมให้ทั่วทุกคน</p> <p>ในการฝึกแต่ละครั้งผู้วิจัยจะใช้กิจกรรมดนตรีในแต่ละประเภทโดยเริ่มต้นจากการฟังเพลงเสียงในธรรมชาติ การฟังเพลงบรรเลงจากเครื่องดนตรีประเภทดีด สี ดี เป่า การฟังนิทานประกอบเสียงเพลง และการฟังเพลงบรรเลง ตามลำดับ</p> <p><u>3. ชั้นสรุป</u></p> <p>ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้ในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ถามนำ หลังจากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมให้นักเรียนฟัง</p>	

ครั้งที่	หัวข้อ	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
12	ปัจฉิมนิเทศ	เพื่อให้นักเรียนสรุป ความรู้ที่ได้จากการเข้า ร่วมกิจกรรมดนตรี เพื่อ ไปพัฒนาความคิด สร้างสรรค์	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม ดนตรี 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนถามในสิ่งที่ ยังไม่เข้าใจ 3. ผู้วิจัยอธิบายสิ่งที่นักเรียนยัง ไม่เข้าใจ 4. ผู้วิจัยกล่าวขอขอบคุณนักเรียน และกล่าวปิดการเข้าร่วม กิจกรรม	

หมายเหตุ ในการทดลองแต่ละครั้งใช้เวลา 50 นาที

กิจกรรมครั้งที่ 1

ปฐมนิเทศ

เรื่อง กิจกรรมแนะนำตัวเอง

จุดประสงค์

1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างนักเรียนกับผู้วิจัย
2. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายและวิธีการดำเนินการของโปรแกรมการใช้กิจกรรมดนตรี

ได้

สื่ออุปกรณ์

1. แผนภูมิ เพลงสวัสดี
2. เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ เช่น กลอง ฉิ่ง ฉาบ เป็นต้น

เวลา 50 นาที

การดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเองและสร้างความคุ้นเคยโดยการให้นักเรียนร่วมร้องเพลง “สวัสดี”
2. ผู้วิจัยสอนให้นักเรียนร้องเพลง “สวัสดี” พร้อมทั้งทำท่าทางประกอบเพลง
3. เมื่อร้องเพลงจบให้นักเรียนแนะนำตัวเองให้เพื่อนรู้จักจากนั้นก็สลับคู่กัน และร้องเพลง

“สวัสดี” จนกว่าผู้วิจัยจะเห็นว่านักเรียนเริ่มรู้จักกัน

4. ผู้วิจัยอธิบายความหมายของกิจกรรมดนตรี และความหมายของความคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียนทราบ

นักเรียนทราบ

5. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายของโปรแกรมการใช้กิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียนทราบ

นักเรียนทราบ

6. ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบขั้นตอนของการจัดกิจกรรมดนตรีในแต่ละครั้ง
7. ผู้วิจัยนัดหมายวันเวลาที่จะทำการทดลองในครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ และการกล้าแสดงออกของนักเรียนในการร่วมกิจกรรมดนตรี
2. สังเกตการสนทนาซักถาม ระหว่างการร่วมกิจกรรมดนตรี

เอกสารประกอบกิจกรรมครั้งที่ 1

เพลงสวัสดี

สวัสดี สวัสดี สวัสดี ทุกคนน้องพี่สวัสดีทุกคน
เอนตัวเอนไปข้างหน้า (ซ้ำ) แล้วเราก็มาสวัสดี

กิจกรรมครั้งที่ 2

เรื่อง	การฝึกความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม
จุดประสงค์	เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	

1. เครื่องเล่นซีดี
2. ซีดีเพลงเสียงในธรรมชาติ
3. กระดาษวาดเขียน ดินสอ สี

การดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสนทนาเรื่องเสียงในธรรมชาติที่เราได้ยินรอบ ๆ ตัวเราเช่นเสียงร้องของสัตว์ เสียงน้ำไหล และเสียงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นต้น
2. ผู้วิจัย ชักถามนักเรียนแต่ละคนว่าเคยได้ยินเสียงอะไรกันบ้างแล้วให้นักเรียนยกมือตอบทีละคน

ขั้นฝึก

1. ผู้วิจัยแจกกระดาษวาดภาพให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
2. ผู้วิจัยเปิดเครื่องเล่นซีดีเพลงเสียงในธรรมชาติได้แก่ เสียงน้ำไหล เสียงคลื่น เสียงนกร้อง และเสียงอื่นๆ ให้นักเรียนฟัง
3. เมื่อนักเรียนได้ฟังเสียงในธรรมชาติจากแผ่นซีดีแล้วให้นักเรียนวาดภาพระบายสี ตามจินตนาการของนักเรียน โดยพยายามวาดภาพให้แปลกใหม่ และพยายามวาดภาพไม่ให้ซ้ำแบบของเพื่อน
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมานำเสนอผลงานของตนเองหน้าชั้นเรียนทีละคน

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้ฟังเสียงในธรรมชาติจากแผ่นซีดี โดยใช้คำถามนำ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมให้นักเรียนฟังอีกครั้ง

การประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรี
3. ตรวจสอบผลงานของนักเรียน

เอกสารประกอบกิจกรรมครั้งที่ 2

คำชี้แจง ขณะที่นักเรียนได้ฟังเสียงธรรมชาติ ให้นักเรียนวาดภาพระบายสี ตามจินตนาการของนักเรียนโดยให้นักเรียนพยายามวาดภาพให้แปลกใหม่ และไม่ให้ซ้ำแบบกับของเพื่อน พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพและบรรยายความรู้สึกจากภาพ

ชื่อภาพ.....

บรรยายความรู้สึก

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมครั้งที่ 3

เรื่อง	การฝึกความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม
จุดประสงค์	เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	

1. เครื่องเล่นซีดี
2. ซีดีเพลงเสียงในธรรมชาติ
3. กระดาษวาดเขียน ดินสอ สี

การดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสนทนาเรื่องเสียงในธรรมชาติที่เราได้ยินรอบ ๆ ตัวเราเช่นเสียงร้องของสัตว์ เสียงน้ำไหล และเสียงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นต้น
2. ผู้วิจัย ชักถามนักเรียนแต่ละคนว่าเคยได้ยินเสียงอะไรกันบ้างแล้วให้นักเรียนยกมือตอบทีละคน

ขั้นฝึก

1. ผู้วิจัยแจกกระดาษวาดภาพให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
2. ผู้วิจัยเปิดเครื่องเล่นซีดีเพลงเสียงในธรรมชาติได้แก่ เสียงน้ำไหล เสียงคลื่น เสียงนกร้อง และเสียงอื่นๆ ให้นักเรียนฟัง
3. เมื่อนักเรียนได้ฟังเสียงในธรรมชาติจากแผ่นซีดีแล้วให้นักเรียนวาดภาพระบายสี ตามจินตนาการของนักเรียน โดยพยายามวาดภาพให้แปลกใหม่ และพยายามวาดภาพไม่ให้ซ้ำแบบของเพื่อน
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมานำเสนอผลงานของตนเองหน้าชั้นเรียนทีละคน

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้ฟังเสียงในธรรมชาติจากแผ่นซีดี โดยใช้คำถามนำ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมให้นักเรียนฟังอีกครั้ง

การประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรี
3. ตรวจสอบผลงานของนักเรียน

เอกสารประกอบกิจกรรมครั้งที่ 3

คำชี้แจง ขณะที่นักเรียนได้ฟังเสียงธรรมชาติ ให้นักเรียนวาดภาพระบายสี ตามจินตนาการของนักเรียนโดยให้นักเรียนพยายามวาดภาพให้แปลกใหม่ และไม่ให้ซ้ำแบบกับของเพื่อน พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพและบรรยายความรู้สึกจากภาพ

ชื่อภาพ.....

บรรยายความรู้สึก

.....

.....

.....

กิจกรรมครั้งที่ 4

เรื่อง การฝึกความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม
จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม
เวลา 50 นาที
อุปกรณ์

1. เครื่องเล่นซีดี
2. แผ่นซีดีเพลงบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทดีด และสี
3. กระดาษวาดเขียน ดินสอ สี

การดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเรื่องเสียงเครื่องดนตรีที่นักเรียนเคยได้ยิน และได้ฟังมา
2. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนแต่ละคนว่า นักเรียนเคยได้ยินเสียงเครื่องดนตรีประเภทไหน กันมาบ้างแล้ว พร้อมทั้งให้นักเรียนอธิบายเครื่องดนตรีแต่ละประเภท โดยให้นักเรียนยกมือตอบทีละคน
3. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนว่านักเรียนรู้สึกหรือมีความคิดเห็นอย่างไรเมื่อได้ยินเสียงเครื่องดนตรี

เหล่านั้น

ขั้นฝึก

1. ผู้วิจัยแจกกระดาษวาดภาพให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
2. ผู้วิจัยเปิดเครื่องเล่นซีดีเพลงบรรเลงเครื่องดนตรีทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ประเภทดีด และประเภทสี ให้นักเรียนฟัง
3. เมื่อนักเรียนได้ฟังเพลงบรรเลงเครื่องดนตรี ทั้ง 2 ประเภท จากแผ่นซีดีแล้ว ให้นักเรียนวาดภาพระบายสี ตามจินตนาการของนักเรียน โดยพยายามวาดภาพให้แปลกใหม่ และพยายามวาดภาพไม่ให้ซ้ำแบบของเพื่อน
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมานำเสนอผลงานของตนเองหน้าชั้นเรียนทีละคน

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้ฟังเพลงบรรเลงเครื่องดนตรีทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ประเภทดีด และประเภทสี จากแผ่นซีดี โดยใช้คำถามนำ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมให้นักเรียนฟังอีกครั้ง

การประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรี
3. ตรวจสอบผลงานของนักเรียน

เอกสารประกอบกิจกรรมครั้งที่ 4

คำชี้แจง ขณะที่นักเรียนฟังเพลงบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทดีด ให้นักเรียนวาดภาพตามจินตนาการของนักเรียน โดยพยายามวาดภาพให้แปลกใหม่ และไม่ให้ซ้ำแบบกับของเพื่อน พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพและบรรยายความรู้สึกจากภาพ

ชื่อภาพ.....

บรรยายความรู้สึก

.....

.....

.....

.....

เอกสารประกอบกิจกรรมครั้งที่ 4

คำชี้แจง ขณะที่นักเรียนฟังเพลงบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทสี ให้นักเรียนวาดภาพตามจินตนาการของนักเรียน โดยพยายามวาดภาพให้แปลกใหม่ และไม่ให้ซ้ำแบบกับของเพื่อน พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพและบรรยายความรู้สึกจากภาพ

ชื่อภาพ.....

บรรยายความรู้สึก

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมครั้งที่ 5

เรื่อง การฝึกความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม

จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์

1. เครื่องเล่นซีดี
2. แผ่นซีดีเพลงบรรเลงเครื่องดนตรีประเภท ดีและ เป่า
3. กระดาษวาดเขียน ดินสอ สี

การดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเรื่องเสียงเครื่องดนตรีที่นักเรียนเคยได้ยิน และได้ฟังมา
2. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนแต่ละคนว่า นักเรียนเคยได้ยินเสียงเครื่องดนตรีประเภทไหน กันมาบ้างแล้ว พร้อมทั้งให้นักเรียนอธิบายเครื่องดนตรีแต่ละประเภท โดยให้นักเรียนยกมือตอบทีละคน
3. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนว่านักเรียนรู้สึกหรือมีความคิดเห็นอย่างไรเมื่อได้ยินเสียงเครื่องดนตรี

เหล่านั้น

ขั้นฝึก

1. ผู้วิจัยแจกกระดาษวาดภาพให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
2. ผู้วิจัยเปิดเครื่องเล่นซีดีเพลงบรรเลงเครื่องดนตรีทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ประเภทดี และประเภทเป่าให้นักเรียนฟัง
3. เมื่อนักเรียนได้ฟังเพลงบรรเลงเครื่องดนตรี ทั้ง 2 ประเภท จากแผ่นซีดีแล้ว ให้นักเรียนวาดภาพระบายสี ตามจินตนาการของนักเรียน โดยพยายามวาดภาพให้แปลกใหม่ และพยายามวาดภาพไม่ซ้ำแบบของเพื่อน
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมานำเสนอผลงานของตนเองหน้าชั้นเรียนทีละคน

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้ฟังเพลงบรรเลงเครื่องดนตรีทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ประเภทดี และประเภทเป่า จากแผ่นซีดี โดยใช้คำถามนำ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมให้นักเรียนฟังอีกครั้ง

การประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรี
3. ตรวจสอบผลงานของนักเรียน

เอกสารประกอบกิจกรรมครั้งที่ 5

คำชี้แจง ขณะที่นักเรียนฟังเพลงบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทตีให้นักเรียนวาดภาพ ตามจินตนาการของนักเรียนโดย พยายามวาดภาพให้แปลกใหม่ และไม่ให้ซ้ำแบบกับของเพื่อน พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพและบรรยายความรู้สึกจากภาพ

ชื่อภาพ.....

บรรยายความรู้สึก

.....

.....

.....

.....

เอกสารประกอบกิจกรรมครั้งที่ 5

คำชี้แจง ขณะที่นักเรียนฟังเพลงบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทเป่าให้นักเรียนวาดภาพ ตามจินตนาการของนักเรียนโดย พยายามวาดภาพให้แปลกใหม่ และไม่ให้ซ้ำแบบกับของเพื่อน พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพและบรรยายความรู้สึกจากภาพ

ชื่อภาพ.....

บรรยายความรู้สึก

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมครั้งที่ 6

เรื่อง การฝึกความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ

จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ

อุปกรณ์

1. เครื่องเล่นซีดี
2. ซีดีนิทานประกอบเสียงเพลงเรื่อง “เด็กพุดปด”
3. กระดาษวาดภาพ ดินสอ สี

เวลา 50 นาที

ดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับนิทานที่นักเรียนเคยได้ยินได้ฟังมา
2. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนแต่ละคนว่า นักเรียนเคยได้ยินได้ฟังนิทานที่เล่าเรื่องราวโดยใช้เสียงเพลงประกอบมาบ้างหรือไม่ ให้นักเรียนยกมือตอบทีละคน

3. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนว่านักเรียนรู้สึกหรือมีความคิดเห็นอย่างไรเมื่อได้ฟังนิทานเพลง

ขั้นฝึก

1. ผู้วิจัยแจกกระดาษวาดภาพให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
2. ผู้วิจัยเปิดนิทานประกอบเสียงเพลง เรื่อง “เด็กพุดปด” ให้นักเรียนฟัง โดยให้นักเรียนจับใจความสำคัญและตัวละครของเรื่องที่ได้ฟัง
3. ผู้วิจัยสนทนาเกี่ยวกับนิทานที่นักเรียนได้ฟังจบไป โดยใช้คำถามนำและให้นักเรียนช่วยกันตอบ

4. ผู้วิจัยให้นักเรียนวาดภาพระบายสีจากนิทานประกอบเสียงเพลง เรื่อง “เด็กพุดปด” โดยให้นักเรียนวาดภาพให้มีความละเอียด งดงาม ประณีต และสมบูรณ์ที่สุด

5. ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมานำเสนอผลงานของตนเองหน้าชั้นเรียนทีละคน

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการฟังนิทานประกอบเสียงเพลง โดยใช้คำถามนำ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมให้นักเรียนฟังอีกครั้ง

การประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรี
3. ตรวจสอบผลงานนักเรียน

เอกสารประกอบกิจกรรมครั้งที่ 6

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพระบายสีจากการฟังนิทานประกอบเสียงเพลงเรื่อง “เด็กพุดปด” โดยพยายามวาดภาพให้มีความละเอียด งดงาม ประณีต สมบูรณ์ที่สุด พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพและบรรยายความรู้สึกจากภาพ

ชื่อภาพ.....

บรรยายความรู้สึก

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมครั้งที่ 7

เรื่อง การฝึกความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ
จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ
อุปกรณ์

1. เครื่องเล่นซีดี
2. ซีดีนิทานประกอบเสียงเพลงเรื่อง “มดตะนอยผู้รู้คุณ”
3. กระดาษวาดภาพ ดินสอ สี

เวลา 50 นาที

ดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับนิทานที่นักเรียนเคยได้ยินได้ฟังมา
2. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนแต่ละคนว่า นักเรียนเคยได้ยินได้ฟังนิทานที่เล่าเรื่องราวโดยใช้

เสียงเพลงประกอบมาบ้างหรือไม่ ให้นักเรียนยกมือตอบ พร้อมทั้งให้นักเรียนออกมาเล่าเป็นตัวอย่างให้เพื่อนฟัง

3. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนว่านักเรียนรู้สึกหรือมีความคิดเห็นอย่างไรเมื่อได้ฟังนิทานที่เพื่อนได้

เล่าจบลง

ขั้นฝึก

1. ผู้วิจัยแจกกระดาษวาดภาพให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
2. ผู้วิจัยเปิดนิทานประกอบเสียงเพลง เรื่อง “มดตะนอยผู้รู้คุณ” ให้นักเรียนฟัง โดยให้นักเรียนจับใจความสำคัญและตัวละครของเรื่องที่ได้ฟัง
3. ผู้วิจัยสนทนาเกี่ยวกับนิทานที่นักเรียนได้ฟังจบไป โดยใช้คำถามนำและให้นักเรียนช่วยกัน

ตอบ

4. ผู้วิจัยให้นักเรียนวาดภาพระบายสีจากนิทานประกอบเสียงเพลง เรื่อง “มดตะนอยผู้รู้คุณ” โดยให้นักเรียนวาดภาพให้มีความละเอียด งดงาม ประณีต และสมบูรณ์
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมานำเสนอผลงานของตนเองหน้าชั้นเรียนทีละคน

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการฟังนิทานประกอบเสียงเพลง โดยใช้คำถามนำ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมให้นักเรียนฟังอีกครั้ง

การประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรี
3. ตรวจสอบผลงานนักเรียน

เอกสารประกอบกิจกรรมครั้งที่ 7

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพจากการฟังนิทานประกอบเสียงเพลงเรื่อง “มดตะนอยผู้รู้คุณ” โดยพยายามวาดภาพให้มีความละเอียด งดงาม ประณีต และสมบูรณ์ พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพและบรรยายความรู้สึกจากภาพ

ชื่อภาพ.....

บรรยายความรู้สึก

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมครั้งที่ 8

เรื่อง การฝึกความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ

จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์

1. เครื่องเล่นซีดี
2. แผ่นซีดีเพลงบรรเลงเพลง “นกทางเขนบ้าน” ของจรัส เศวตาภรณ์
3. กระดาษวาดเขียน ดินสอ สี

การดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเรื่องเพลงบรรเลง ที่นักเรียนเคยได้ยินและได้ฟังมา
2. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนแต่ละคนว่า นักเรียนเคยได้ฟังเสียงเพลงบรรเลงประเภทไหนของใครมาบ้างแล้ว พร้อมทั้งให้นักเรียนอธิบายให้เพื่อนฟัง โดยให้นักเรียนยกมือตอบทีละคน
3. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนว่านักเรียนรู้สึกหรือมีความคิดเห็นอย่างไรเมื่อได้ฟังเพลงบรรเลง

เหล่านั้น

ขั้นฝึก

1. ผู้วิจัยแจกกระดาษวาดภาพให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
2. ผู้วิจัยเปิดซีดีเพลงบรรเลงเพลง “นกทางเขนบ้าน” ของจรัส เศวตาภรณ์ ให้นักเรียนฟัง
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนวาดภาพระบายสีตามจินตนาการของนักเรียน โดยให้นักเรียนวาดภาพให้มีความละเอียดงดงาม ประณีต และสมบูรณ์ที่สุด
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมานำเสนอผลงานของตนเองหน้าชั้นเรียนทีละคน

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้ฟังเพลงบรรเลงเพลง “นกทางเขนบ้าน” ของจรัส เศวตาภรณ์ โดยใช้คำถามนำ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมให้นักเรียนฟังอีกครั้ง

การประเมิน

1. สังเกตการตอบคำถาม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรี
3. ตรวจสอบผลงานนักเรียน

เอกสารประกอบกิจกรรมครั้งที่ 8

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพระบายสีตามจินตนาการจากการฟังเพลงบรรเลง “นกนางเขนบ้าน”ของจำรัส เศวตาภรณ์ โดยให้นักเรียนวาดภาพให้มีความละเอียด งดงาม ประณีต และสมบูรณ์ที่สุด พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพและบรรยายความรู้สึกจากภาพ

ชื่อภาพ.....

บรรยายความรู้สึก

.....
.....
.....
.....

กิจกรรมครั้งที่ 9

เรื่อง การฝึกความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ

จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์

1. เครื่องเล่นซีดี
2. แผ่นซีดีเพลงบรรเลงเพลง “ผีเสื้อกับดอกไม้” ของจรัส เศวตาภรณ์
3. กระดาษวาดเขียน ดินสอ สี

การดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเรื่องเพลงบรรเลง ที่นักเรียนเคยได้ยินและได้ฟังมา
2. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนแต่ละคนว่า นักเรียนเคยได้ฟังเสียงเพลงบรรเลงประเภทไหนของใครมาบ้างแล้ว พร้อมทั้งให้นักเรียนอธิบายให้เพื่อนฟัง โดยให้นักเรียนยกมือตอบทีละคน
3. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนว่านักเรียนรู้สึกหรือมีความคิดเห็นอย่างไรเมื่อได้ฟังเพลงบรรเลง

เหล่านั้น

ขั้นฝึก

1. ผู้วิจัยแจกกระดาษวาดภาพให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
2. ผู้วิจัยเปิดซีดีเพลงบรรเลงเพลง “ผีเสื้อกับดอกไม้” ของจรัส เศวตาภรณ์ ให้นักเรียนฟัง
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนวาดภาพระบายสีตามจินตนาการของนักเรียน โดยให้นักเรียนวาดภาพให้มีความละเอียด งดงาม ประณีต และสมบูรณ์ที่สุด
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมานำเสนอผลงานของตนเองหน้าชั้นเรียนทีละคน

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้ฟังเพลงบรรเลงเพลง “ผีเสื้อกับดอกไม้” ของจรัส เศวตาภรณ์ โดยใช้คำถามนำ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมให้นักเรียนฟังอีกครั้ง

การประเมิน

1. สังเกตการตอบคำถาม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรี
3. ตรวจสอบผลงานนักเรียน

เอกสารประกอบกิจกรรมครั้งที่ 9

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพระบายสีตามจินตนาการจากการฟังเพลงบรรเลง “ผีเสื้อกับดอกไม้”ของจำรัส เศวตาภรณ์ โดยให้นักเรียนวาดภาพให้มีความละเอียด งดงาม ประณีต และสมบูรณ์ที่สุด พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพและบรรยายความรู้สึกจากภาพ

ชื่อภาพ.....

บรรยายความรู้สึก

.....
.....
.....
.....

กิจกรรมครั้งที่ 10

เรื่อง	การฝึกความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ
จุดประสงค์	เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	

1. เครื่องเล่นซีดี
2. แผ่นซีดีเพลง “รถไฟลอยฟ้า” ของจำรัส เศวตาภรณ์
3. กระดาษวาดเขียน ดินสอ สี

การดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัย และนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเพลงบรรเลง ที่นักเรียนเคยได้ยินและได้ฟังมา
2. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนแต่ละคนว่า นักเรียนเคยได้ฟังเสียงเพลงบรรเลงประเภทไหนของใครกันมาบ้าง พร้อมทั้งให้นักเรียนอธิบายให้ฟัง โดยให้นักเรียนยกมือตอบทีละคน
3. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนว่านักเรียนรู้สึกหรือมีความคิดเห็นอย่างไรเมื่อได้ฟังเพลงบรรเลง

เหล่านั้น

ขั้นฝึก

1. ผู้วิจัยแจกกระดาษวาดภาพให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
2. ผู้วิจัยเปิดซีดีเพลงบรรเลงเพลง “รถไฟลอยฟ้า” ของจำรัส เศวตาภรณ์ ให้นักเรียนฟัง
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนวาดภาพระบายสีตามจินตนาการของนักเรียน โดยพยายามวาดภาพให้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบของเพื่อน และมีความละเอียด งดงาม ประณีต และสมบูรณ์ที่สุด
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมานำเสนอผลงานของตนเองหน้าชั้นเรียนทีละคน

ขั้นสรุป

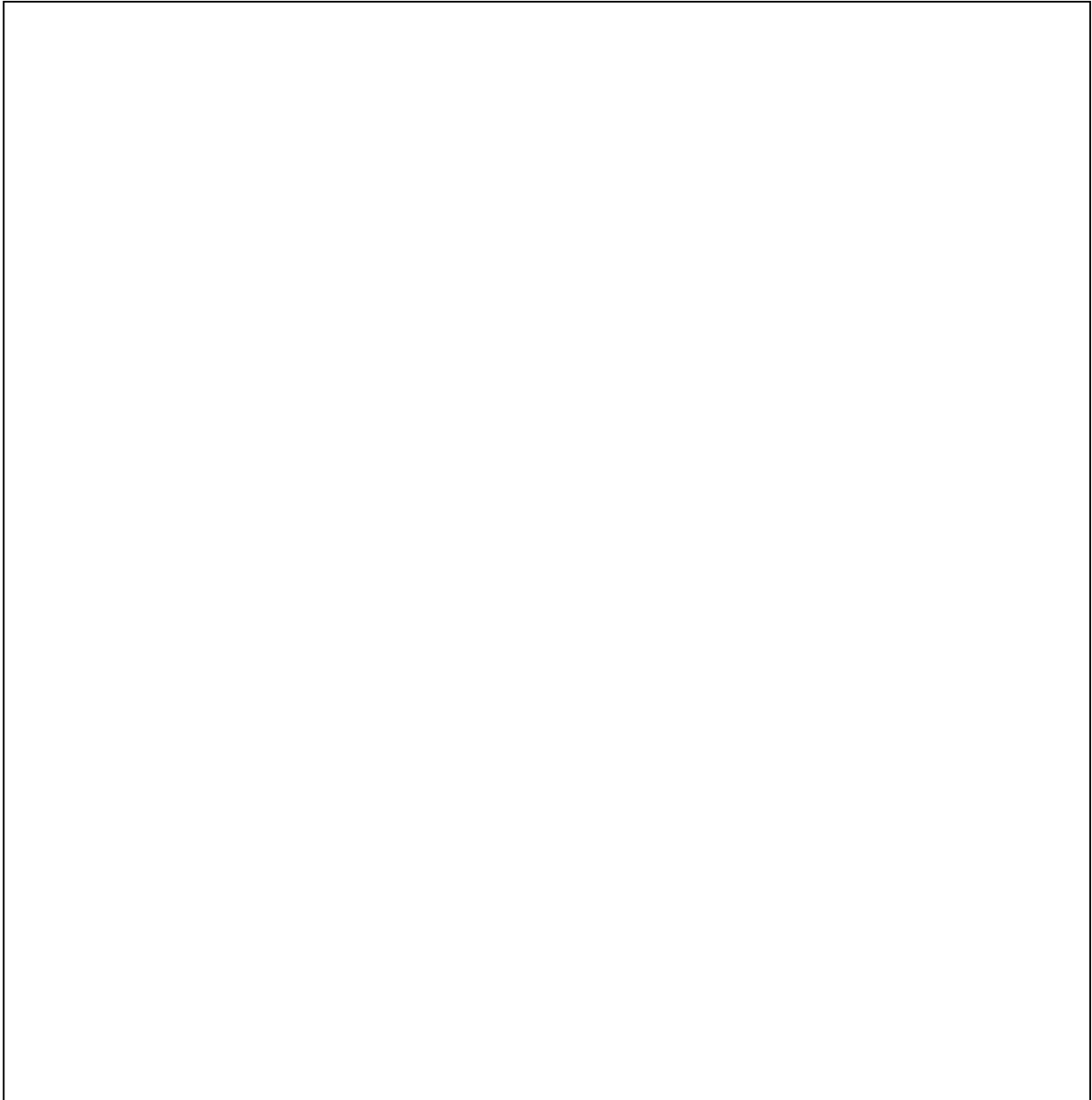
ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้ฟังเพลงบรรเลงเพลง “รถไฟลอยฟ้า” ของจำรัส เศวตาภรณ์ โดยใช้คำถามนำ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมให้นักเรียนฟังอีกครั้ง

การประเมิน

1. สังเกตการตอบคำถาม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรี
3. ตรวจสอบผลงานนักเรียน

เอกสารประกอบกิจกรรมครั้งที่ 10

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพระบายสีตามจินตนาการ การฟังเพลงบรรเลงเพลง “รถไฟลอยฟ้า” ของจำรัส เศวตาภรณ์ โดยพยายามวาดภาพให้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบของเพื่อน และมีความละเอียด งดงาม ประณีต และสมบูรณ์ที่สุด พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพและบรรยายความรู้สึกจากภาพ

ชื่อภาพ.....

บรรยายความรู้สึก

.....

.....

.....

กิจกรรมครั้งที่ 11

เรื่อง	การฝึกความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ
จุดประสงค์	เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ
เวลา	50 นาที
อุปกรณ์	

1. เครื่องเล่นซีดี
2. แผ่นซีดีเพลง “อรุโณทัย” ของจรัส เศวตาภรณ์
3. กระดาษวาดเขียน ดินสอ สี

การดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้วิจัย และนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเพลงบรรเลง ที่นักเรียนเคยได้ยินและได้ฟังมา
2. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนแต่ละคนว่า นักเรียนเคยได้ฟังเสียงเพลงบรรเลงประเภทไหนของใครกันบ้าง พร้อมทั้งให้นักเรียนอธิบายให้ฟัง โดยให้นักเรียนยกมือตอบทีละคน
3. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนว่านักเรียนรู้สึกหรือมีความคิดเห็นอย่างไรเมื่อได้ฟังเพลงบรรเลง

เหล่านั้น

ขั้นฝึก

1. ผู้วิจัยแจกกระดาษวาดภาพให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
2. ผู้วิจัยเปิดซีดีเพลงบรรเลงเพลง “อรุโณทัย” ของจรัส เศวตาภรณ์ ให้นักเรียนฟัง
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนวาดภาพระบายสีตามจินตนาการของนักเรียน โดยพยายามวาดภาพให้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบของเพื่อน และมีความละเอียด งดงาม ประณีต และสมบูรณ์ที่สุด
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมานำเสนอผลงานของตนเองหน้าชั้นเรียนทีละคน

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้ฟังเพลงบรรเลงเพลง “อรุโณทัย” ของจรัส เศวตาภรณ์ โดยใช้คำถามนำ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมให้นักเรียนฟังอีกครั้ง

การประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรี
3. ตรวจสอบผลงานของนักเรียน

เอกสารประกอบกิจกรรมครั้งที่ 11

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพระบายสีตามจินตนาการ การฟังเพลงบรรเลงเพลง “อรุโณทัย”ของจำรัส เศวต
ตาภรณ์ โดยพยายามวาดภาพให้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบของเพื่อน และมีความละเอียด งดงาม ประณีต และ
สมบูรณ์ที่สุด พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพและบรรยายความรู้สึกจากภาพ

ชื่อภาพ.....

บรรยายความรู้สึก

.....
.....
.....
.....

กิจกรรมครั้งที่ 12

เรื่อง	ปัจฉิมนิเทศ
จุดประสงค์	เพื่อให้นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้จากการใช้กิจกรรมดนตรี เพื่อนำไปพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
ทาง	ศิลปะ
อุปกรณ์	-
เวลา	50 นาที
การดำเนินการ	<p>ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจ 2. ผู้วิจัยอธิบายสิ่งที่นักเรียนยังสงสัยและไม่เข้าใจ 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันบอกประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าทดลองใน ครั้งนี้ และผู้วิจัยร่วมสรุปเพิ่มเติม 4. ผู้วิจัยกล่าวขอขอบคุณนักเรียน ที่ให้ความร่วมมือในการทดลอง และกล่าวปิดการทดลอง
การประเมินผล	<ol style="list-style-type: none"> 1. สังเกตความสนใจ ความตั้งใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้กิจกรรมดนตรี 2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การซักถาม และการสรุปของนักเรียนที่ได้ร่วมการใช้
กิจกรรมดนตรี	

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น.....

แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์
กิจกรรมที่ 1

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนวาดภาพต่อเติมจากเส้นที่กำหนดให้
2. พยายามคิดให้แปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบของใครพยายามต่อเติมภาพให้น่าสนใจและต้นต้นมากที่สุดเท่าที่จะทำได้
3. นักเรียนสามารถตกแต่งภาพด้วยสีหรือดินสอดำให้สวยงามที่สุด
4. ให้นักเรียนตั้งชื่อภาพที่วาดให้แปลกที่สุด ไว้บนเส้นที่ขีดไว้ให้
5. มี 10 ภาพ ให้เวลา 10 นาที

1.....

2.....

3.....

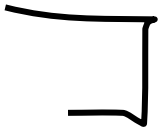
4.....

5.....

6.....

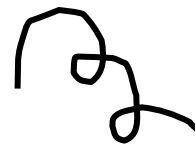
7.....

8.....

9.....

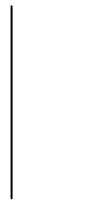

10.....

กิจกรรมที่ 2

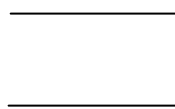
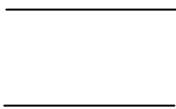
คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนวาดภาพโดยต่อเติมจากเส้นข้างล่างนี้
2. พยายามคิดและวาดภาพให้แปลกแตกต่างไปจากคนอื่นให้มากที่สุด
3. ให้นักเรียนสามารถตกแต่งภาพภาพด้วยสีหรือดินสอทำให้สวยงามที่สุด
4. ให้นักเรียนตั้งชื่อภาพที่วาดให้แปลกที่สุด ไว้บนเส้นที่ขีดไว้ให้
5. มี 10 ภาพ ให้เวลา 10 นาที

1.....

2.....

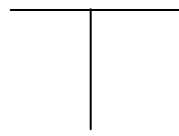

3.....

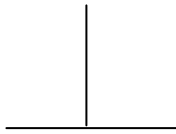
4.....

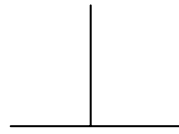
5.....

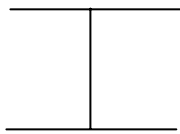
6.....

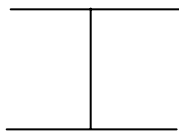
7.....

8.....

9.....

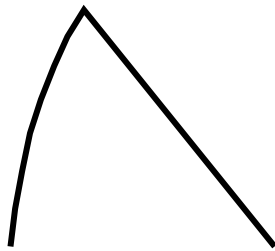

10.....

กิจกรรมที่ 3

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนวาดภาพโดยต่อเติมภาพนี้ให้สมบูรณ์จากเส้นที่กำหนดให้
2. พยายามคิดและวาดภาพให้แปลกแตกต่างไปจากคนอื่นให้มากที่สุด
3. นักเรียนสามารถตกแต่งภาพด้วยสีหรือดินสอดำให้สวยงามที่สุด
4. ให้นักเรียนตั้งชื่อภาพที่วาดให้แปลกที่สุด ไว้บนเส้นที่ขีดไว้ให้
5. มี 1 ภาพ ให้เวลา 10 นาที

ชื่อภาพ.....

**แบบประเมินการให้คะแนนผลงานของนักเรียน
ด้านความคิดสร้างสรรค์และความคิดละเอียดลออ**

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้น.....

หลักเกณฑ์ การประเมิน	ความคิดริเริ่ม											หลักเกณฑ์ การประเมิน	ความคิดละเอียดลออ										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	รวม		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	รวม
1. การออกแบบภาพ												1. ร่างภาพ											
2. เนื้อหา												2. ระบายสี											
3. อารมณ์ของภาพ												3. การจัดภาพ											

หมายเหตุ คะแนนความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ รวม 60 คะแนน

สรุปผลการประเมิน

- ดีมาก = 50 คะแนนขึ้นไป
- ดี = 40 - 49 คะแนน
- พอใช้ = 30 - 39 คะแนน
- ปรับปรุง = น้อยกว่า 29 คะแนน

ภาคผนวก ข
การวิเคราะห์ข้อมูล

ตาราง 5 แสดงคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มทดลองที่ได้รับกิจกรรมดนตรีจำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม

คนที่	คะแนนก่อนทดลอง			คะแนนหลังทดลอง		
	ความคิดริเริ่ม	ความคิดละเอียดลออ	รวมทั้ง 2 ด้าน	ความคิดริเริ่ม	ความคิดละเอียดลออ	รวมทั้ง 2 ด้าน
1	27	25	52	37	38	75
2	32	22	54	44	32	76
3	23	29	52	38	42	80
4	15	18	33	27	29	56
5	17	22	39	27	32	59
6	31	24	55	43	39	82
7	24	28	52	38	41	79
8	34	27	61	45	38	83
9	29	35	64	42	48	90
10	27	26	53	41	36	77
11	32	23	55	46	36	82
12	19	21	40	32	32	64
13	26	23	49	40	34	74
14	22	27	49	34	39	73
15	15	20	35	26	30	56
รวม	373	370	743	560	546	1106
\bar{X}	24.87	24.67	49.53	37.33	36.40	73.73
S.D.	6.29	4.22	9.01	6.74	5.11	10.40

ตาราง 6 แสดงคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มทดลองที่ไม่ได้รับกิจกรรมดนตรีจำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม

คนที่	คะแนนก่อนทดลอง			คะแนนหลังทดลอง		
	ความคิดริเริ่ม	ความคิดละเอียดลออ	รวมทั้ง 2 ด้าน	ความคิดริเริ่ม	ความคิดละเอียดลออ	รวมทั้ง 2 ด้าน
1	22	26	48	28	28	56
2	22	32	54	26	35	61
3	23	24	47	27	28	55
4	14	30	44	18	31	49
5	30	28	58	32	31	63
6	27	27	54	29	31	60
7	32	29	61	35	31	66
8	27	26	53	28	27	55
9	30	29	59	35	32	67
10	26	15	41	29	19	48
11	14	22	36	18	25	43
12	23	23	46	26	26	52
13	28	17	45	30	20	50
14	25	23	48	29	25	54
15	27	24	51	31	27	58
รวม	370	375	745	421	416	837
\bar{x}	24.67	25.00	49.67	28.07	27.73	55.80
S.D.	5.26	4.66	6.96	4.92	4.38	6.84

ตาราง 7 แสดงผลต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะด้านความคิดริเริ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มการทดลองก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	กลุ่มทดลอง			
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ผลต่าง	ผลต่างกำลังสอง
1	27	37	10	100
2	32	44	12	144
3	23	38	15	225
4	15	27	12	144
5	17	27	10	100
6	31	43	12	144
7	24	38	14	196
8	34	45	11	121
9	29	42	13	169
10	27	41	14	196
11	32	46	14	196
12	19	32	13	169
13	26	40	14	196
14	22	34	12	144
15	15	26	11	121
	$\bar{X} = 24.88$ S.D. = 6.29	$\bar{X} = 37.33$ S.D. = 6.74	$\sum D = 187$ $\bar{X}_{diff} = 12.47$ S.D. _{diff} = 1.55	$\sum D^2 = 2,365$

ตาราง 8 แสดงผลต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะด้านความคิดละเอียดลออของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มการทดลองก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	กลุ่มทดลอง			
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ผลต่าง	ผลต่างกำลังสอง
1	25	38	13	169
2	22	32	10	100
3	29	42	13	169
4	18	29	11	121
5	22	32	10	100
6	24	39	15	225
7	28	41	13	169
8	27	38	11	121
9	35	48	13	169
10	26	36	10	100
11	23	36	13	169
12	21	32	11	121
13	23	34	11	121
14	27	39	12	144
15	20	30	10	100
	$\bar{X} = 24.67$ S.D. = 4.22	$\bar{X} = 36.40$ S.D. = 5.11	$\sum D = 176$ $\bar{X}_{diff} = 11.73$ S.D. _{diff} = 1.53	$\sum D^2 = 2,098$

ตาราง 9 แสดงผลต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะทั้ง 2 ด้าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มการทดลองก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	กลุ่มทดลอง			
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ผลต่าง	ผลต่างกำลังสอง
1	52	75	23	529
2	54	76	22	484
3	52	80	28	784
4	33	56	23	529
5	39	59	20	400
6	55	82	27	729
7	52	79	27	729
8	61	83	22	484
9	64	90	26	676
10	53	77	24	576
11	55	82	27	729
12	40	64	24	576
13	49	74	25	625
14	49	73	24	576
15	35	56	21	441
	$\bar{X} = 49.53$ S.D. = 9.01	$\bar{X} = 73.73$ S.D. = 10.40	$\Sigma D = 363$ $\bar{X}_{diff} = 24.20$ S.D. _{diff} = 2.43	$\Sigma D^2 = 8,867$

ตาราง 10 แสดงผลต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะด้านความคิดริเริ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	กลุ่มควบคุม			
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ผลต่าง	ผลต่างกำลังสอง
1	22	28	6	36
2	22	26	4	16
3	23	27	4	16
4	14	18	4	16
5	30	32	2	4
6	27	29	2	4
7	32	35	3	9
8	27	28	1	1
9	30	35	5	25
10	26	29	3	9
11	14	18	4	16
12	23	26	3	9
13	28	30	2	4
14	25	29	4	16
15	27	31	4	16
	$\bar{X} = 24.67$ S.D. = 5.26	$\bar{X} = 28.07$ S.D. = 4.92	$\Sigma D = 51$ $\bar{X}_{diff} = 3.40$ S.D. _{diff} = 1.30	$\Sigma D^2 = 197$

ตาราง 11 แสดงผลต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะด้านความคิดละเอียดลออของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	กลุ่มควบคุม			
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ผลต่าง	ผลต่างกำลังสอง
1	26	28	2	4
2	32	35	3	9
3	24	28	4	16
4	30	31	1	1
5	28	31	3	9
6	27	31	4	16
7	29	31	2	4
8	26	27	1	1
9	29	32	3	9
10	15	19	4	16
11	22	25	3	9
12	23	26	3	9
13	17	20	3	9
14	23	25	2	4
15	24	27	3	9
	$\bar{X} = 25.00$ S.D. = 4.66	$\bar{X} = 27.73$ S.D. = 4.38	$\Sigma D = 41$ $\bar{X}_{diff} = 2.73$ S.D. _{diff} = 0.96	$\Sigma D^2 = 125$

ตาราง 12 แสดงผลต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะทั้ง 2 ด้าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

คนที่	กลุ่มควบคุม			
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ผลต่าง	ผลต่างกำลังสอง
1	48	56	8	64
2	54	61	7	49
3	47	55	8	64
4	44	49	5	25
5	58	63	5	25
6	54	60	6	36
7	61	66	5	25
8	53	55	2	4
9	59	67	8	64
10	41	48	7	49
11	36	43	7	49
12	46	52	6	36
13	45	50	5	25
14	48	54	6	36
15	51	58	7	49
	$\bar{X} = 49.67$ S.D. = 6.96	$\bar{X} = 55.80$ S.D. = 6.84	$\Sigma D = 92$ $\bar{X}_{diff} = 6.13$ S.D. _{diff} = 1.60	$\Sigma D^2 = 600$